

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Daniel Bäckström* (C) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 1 juni, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Mona Smedman* (C).

§ 2 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade
att *Oliver Rosengren* (M) avsagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet,

att *Elisabeth Thand Ringqvist* (C) avsagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen och som ersättare i riksdagsstyrelsen från och med den 1 juni och

att *Ulrika Heie* (C) avsagt sig uppdraget som ledamot i riksdagsstyrelsen från och med den 1 juni.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Moderaternas partigrupp anmält *Oliver Rosengren* som ledamot i arbetsmarknadsutskottet samt

att Centerpartiets partigrupp anmält *Daniel Bäckström* som ledamot i krigsdelegationen och i riksdagsstyrelsen samt *Ulrika Heie* som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i arbetsmarknadsutskottet

Oliver Rosengren (M)

ledamot i krigsdelegationen
Daniel Bäckström (C)

ledamot i riksdagsstyrelsen
Daniel Bäckström (C)

ersättare i riksdagsstyrelsen
Ulrika Heie (C)

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till miljö- och jordbruksutskottet:

RiR 2024:11 Förvaltningen av skyddad natur

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2023/24:155 till finansutskottet

Skrivelse
2023/24:130 till finansutskottet

Motioner
2023/24:2901 och 2904 till utrikesutskottet
2023/24:2903 till försvarsutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:760 om utformningen av teckenspråksutbildning för föräldrar

Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jessica Rodén har frågat utbildningsminister Mats Persson vilka åtgärder ministern avser att vidta för att säkerställa att alla föräldrar till barn med hörselnedsättning eller dövhet ges möjlighet att lära sig och undervisa sina barn i teckenspråk genom hela deras uppväxt för att därigenom främja en jämlik språkutveckling och delaktighet i samhället. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Alla människor behöver språk för att kunna kommunicera med sin omgivning. Kunskaper i svenskt teckenspråk ökar individens möjligheter att ingå i skilda sociala och kulturella sammanhang. Det är värdefullt att som person med hörselnedsättning eller dövhet behärska både svenskt teckenspråk och svenska för att kunna delta aktivt i samhälls- och arbetslivet.

Föräldrar som har barn med behov av teckenspråk för sin kommunikation och som vill lära sig teckenspråk för att kunna stötta sitt barns utveckling kan gå teckenspråksutbildning för föräldrar, TUFF. Av 3 § förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar framgår att TUFF ska bestå av påbyggbara kurser om sammanlagt 240 timmar. Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, beslutar om statsbidrag till utbildningsanordnare som anordnar teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk. Det är viktigt att TUFF svarar mot de behov som finns.

Det finns i dag föräldrar som efterfrågar mer än de 240 timmar som är möjliga enligt gällande förordning om statsbidrag för teckenspråksutbildning för föräldrar. SPSM har, bland annat mot denna bakgrund, lämnat förslag om ändringar i förordningen. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det erbjuds också eftergymnasiala utbildningar i teckenspråk på universitet och hos andra utbildningsanordnare. Vissa folkhögskolor har kurser i teckenspråk, och en del studieförbund erbjuder studiecirklar i teckenspråk.

Anf. 2 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för möjligheten att debattera denna viktiga fråga. Jag vill också tacka för svaret.

I dag vill jag tala om vikten av att göra teckenspråksutbildningen för föräldrar mer flexibel för att bättre möta de olika behov som finns bland familjer med hörselskadade och döva barn. För oss socialdemokrater är det viktigt att varje barn, oavsett hörselförmåga, får de bästa möjliga förutsättningarna för att utvecklas och blomstra. För att detta ska vara möjligt behöver stödet till familjerna anpassas efter deras individuella behov.

Som jag skrev i min interpellation föds det varje år 200 barn med dövhet eller hörselnedsättning. Ungefär lika många får en sådan diagnos under sin uppväxt. Majoriteten av de familjer där dessa barn lever är i övrigt hörande och saknar tidigare erfarenheter av eller kunskaper i teckenspråk. Föräldrarna behöver då lära sig teckenspråk för att kunna stötta sitt barn i dess språkliga utveckling men också för att kunna kommunicera med sitt barn.

Som förälder har man rätt till 240 timmar teckenspråksutbildning för föräldrar, även kallad TUFF, som statsrådet nämnde. Dessa 240 timmar syftar till att stödja barnets språkutveckling, stärka familjerelationer och främja jämlikhet och inkludering under hela barnets uppväxt.

Fru talman! Vi vet att många barn med hörselskada eller dövhet får cochleaimplantat som hjälper dem att utveckla sin hörsel och därmed också sitt talade språk. För dessa familjer blir det talade språket ofta det primära kommunikationssättet.

Samtidigt finns det familjer där barnen är helt beroende av teckenspråk för att kommunicera. För dessa barn är teckenspråket inte bara ett alternativ utan en nödvändighet för deras kognitiva, sociala och emotionella utveckling. Om dessa familjer inte får tillräckligt med utbildning i teckenspråk riskerar barnen att hamna bakom en kommunikationsbarriär som hämmar deras möjlighet att delta fullt ut i samhället.

Det är viktigt att inse hur bristen på tillräcklig teckenspråksutbildning påverkar familjernas delaktighet i samhället. Föräldrar som inte kan kom-

municera effektivt med sina barn kan känna sig isolerade och osäkra. Detta kan leda till en minskad förmåga att stödja barnets utveckling och sociala liv, vilket i sin tur kan påverka barnets självförtroende och utveckling negativt.

För det hörselskadade eller döva barnet innebär otillräcklig teckenspråksutbildning för föräldrarna att de kan missa viktiga utvecklingsmöjligheter. Språk är grunden för lärande, och utan starka språkliga färdigheter riskerar dessa barn att hamna efter sina hörande kamrater.

Statsrådet säger i sitt svar att SPSM har lämnat förslag om förändringar i förordningen och att dessa förslag bereds på Regeringskansliet. Kommer regeringen att gå vidare med några av de förslag som SPSM har lämnat? Kan statsrådet berätta lite om vilka åtgärder som regeringen i så fall tänker sig att vidta?

Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tackar för den intressanta interpellationen från Jessica Rodén.

Det är viktigt att TUFF motsvarar de behov som finns. För att kunna stötta sina barn är det viktigt att man lär sig teckenspråk så långt som det bara går.

I dag är det väldigt få av föräldrarna som maximalt utnyttjar de 240 timmar man har rätt till – jag tror att det är elva personer. Det finns sannolikt både ett behov av att föräldrar utnyttjar fler timmar av dem som de har rätt till och ett antal föräldrar som skulle vilja ha lite längre tid. Det är också därför SPSM har föreslagit att vi ska utöka den här möjligheten.

Man har rätt till 240 timmar, men i genomsnitt utnyttjar föräldrarna ungefär 30 timmar av dessa 240.

Jag tror personligen att det skulle vara bra om man kunde öka det antalet timmar. Det är viktigt för de här barnen och för kommunikation mellan barn och föräldrar att man försöker lära sig teckenspråk så bra som det bara går. Regeringen bereder nu förslaget som SPSM har kommit med. Jag vågar inte i dag säga exakt hur det kommer att utformas.

Anf. 4 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Syftet med denna debatt är som sagt att jag vill belysa vikten av att göra teckenspråksutbildningen för föräldrar mer flexibel för att bättre möta familjers individuella behov.

För att illustrera detta skulle jag vilja dela två konkreta exempel som tydligt visar hur varierande behoven kan vara.

För några månader sedan träffade jag föräldrarna till en flicka som är fem år. De fick tidigt besked att flickan är döv och är en av dem som inte kan bli hjälpta av cochleaimplantat. Flickan använder uteslutande teckenspråk i sin kommunikation både med sina föräldrar och i andra sammanhang.

De 240 timmarna TUFF var slut när flickan var fyra år gammal, precis enligt rekommendationerna om att man skulle beta av timmarna snabbt. Men vad är tanken efter att TUFF-timmarna är slut, undrar föräldrarna. Ska föräldrarna stanna på en nivå för en fyraåring i språket utan att vare sig kunna stötta eller följa sitt barn i hennes språkutveckling?

I en annan familj föddes för 19 år sedan en döv pojke. Han opererades med cochleaimplantat när han var 15 månader gammal. Tack vare att cochleaimplantatet hjälper pojken så bra behövde hans föräldrar inte gå färdigt teckenspråksutbildningen.

Dessa två exempel visar tydligt hur olika behoven kan vara bland familjer med hörselskadade eller döva barn. Föräldrar till ett barn som är helt beroende av teckenspråk behöver mer stöd och utbildning i teckenspråk än de som har barn som kan tillgodogöra sig talat språk med hjälp av till exempel cochleaimplantat eller hörapparater.

Att erbjuda fler timmar av teckenspråksutbildning till dem som verkligen behöver det ökar möjligheten för de familjerna att känna sig fullt delaktiga i samhället.

Därför undrar jag om statsrådet och regeringen ser att det finns en möjlighet att göra teckenspråksutbildningen mer flexibel för att kunna möta de olika behov som finns i olika familjer.

Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag sagt tycker jag att frågan är väldigt viktig. Även om det är ganska få föräldrar som utnyttjar det totala antalet på 240 timmar finns det föräldrar som är i behov av mer. Det är viktigt mer större flexibilitet än vad vi har i dag. Men jag vågar inte lova exakt hur det kommer att utformas.

Regeringskansliet jobbar nu med frågan för att se till att föräldrar får den utbildning som behövs för att kunna kommunicera på ett rimligt och bra sätt med sina barn. Det är viktigt att man lär sig teckenspråk och att man får så mycket stöttning som möjligt i sina ambitioner att göra det för barnens skull.

Anf. 6 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för ett försiktigt positivt besked, kan vi väl kanske enas om.

I mitt tidigare inlägg gav jag två exempel på hur behovet av teckenspråksutbildning för föräldrar kan variera kraftigt. Jag vill nu förtydliga att det andra exemplet handlar om min egen son. Det är inte ofta man är personlig i denna talarstol. Men jag valde att vara personlig just för att belysa denna fråga.

Språk är något vi utvecklar och förfinar under hela livet. Att tro att man kan bemästra ett språk, oavsett om det är talat eller tecknat, efter endast 240 timmar av utbildning är en missuppfattning. Språkutveckling är en pågående process som kräver kontinuerlig övning och anpassning. Det hade jag kunnat demonstrera genom att försöka ha denna debatt på teckenspråk. Då hade det dock tagit betydligt längre tid än den tid jag har på mig, fru talman, så jag sparar det till en annan gång.

I Sverige är normen det talade språket, vilket gör att teckenspråk ofta hamnar i skymundan. Trots att teckenspråk erkändes som ett officiellt språk 1981 är det fortfarande inte lika tillgängligt och integrerat i samhället som det talade språket. Det skapar betydande utmaningar för döva och hörselskadade individer och deras familjer.

Teckenspråkets begränsade ställning innebär att det finns färre möjligheter till naturlig språkinläring och användning i vardagen. Det kan leda till social isolering, minoritetsstress och hinder för full delaktighet i samhället för dem som är beroende av teckenspråk för sin kommunikation.

För att verkligen stödja våra döva och hörselskadade barn och deras familjer anser jag att vi behöver erbjuda en utbildning som är tillräckligt flexibel för att anpassas till varje familjs unika behov och situation.

Jag vill tacka statsrådet för debatten.

Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar helt och håller Jessica Rodéns åsikter i den här frågan. Det är viktigt att föräldrar får utbildning. Det gäller såklart inte minst de föräldrar som själva är hörande och som får ett dövt barn eller ett barn med en hörselskada.

Det är också viktigt att man försöker att utnyttja så många som möjligt av timmarna. I dag är det bara ungefär i genomsnitt elva personer som har tagit del av det maximala antalet timmar. Men det utesluter inte att det finns föräldrar som skulle vilja ha ännu fler än de 240 timmarna. Regeringen tittar just nu på den möjligheten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:759 om nedskärningar i landets skolor

Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Aida Birinxhiku har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa nedskärningarna i landets skolor.

Alla barn och elever ska få en bra start i livet. Aida Birinxhiku har helt rätt i att den svenska förskolan och skolan befinner sig i en svår situation med ökade kostnader. Därför har regeringen tagit flera initiativ. Regeringen har i samarbete med Sverigedemokraterna tillfört cirka 1,2 miljarder kronor till skolan i budgetpropositionen för 2024. Tillsammans med förslaget i vårändringsbudgeten uppgår summan nu till 1,7 miljarder kronor. Regeringen har också föreslagit att kunskapsbidraget ska förstärkas med 850 miljoner kronor. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag, och bidraget uppgår nu till 7,5 miljarder kronor.

Förstärkningarna kommer att bidra till att mildra den svåra ekonomiska situation som många förskolor och skolor befinner sig i, men situationen kräver även att kommunerna tar sitt ansvar. För att stötta kommunsektorn förstärkte regeringen även de generella statsbidragen till kommuner och regioner med 10 miljarder kronor från 2024, varav 7 miljarder kronor fördelas till kommunerna.

Förstärkningen av de generella statsbidragen motsvarar en fjärdedel av det totala reformutrymmet i budgeten. Andelen av statsbudgeten som går till skolan samt det statliga bidraget till skolan mätt som andel av bnp 2024 är också några av de största bidragen från staten någonsin. Samtidigt påverkas kommunernas resurstilldelning av att antalet barn i skolåldern minskar.

Regeringen har också påbörjat en helrenovering av skolans finansieringssystem för att stärka den statliga styrningen över resursfördelningen till skolan. Som ett led i detta arbete har regeringen tillsatt Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet (U 2023:05) som ska föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm. I dag finns det stora skillnader i hur mycket olika kommuner satsar på skolan, och det finns ett tydligt behov av att ändra regleringen när det gäller hur resurser ska fördelas till fristående skolor. Kommunala och fristående skolor har olika ansvar, och det behöver speglas i resursfördelningen.

Jag vill även nämna den möjlighet som kommuner och regioner har att under vissa förutsättningar använda medel som de reserverat i en resultatutjämningsreserv. Dessa medel kan användas för att utjämna intäkter vid svag konjunktur, och det innebär att undantag får göras från kommunallagens krav på en ekonomi i balans. I sammanhanget kan jag även nämna att Statistiska centralbyråns statistik visar att kommunernas preliminära resultat för 2023 blev plus 26 miljarder kronor, vilket var starkare än förväntat.

Anf. 9 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret! Låt mig inledningsvis konstatera att den situation som landets skolor befinner sig i är allt annat än hållbar. Kostnadskrisen har slagit och fortsätter att slå hårt mot svensk skola, men trots det har regeringen varken gett kommunerna eller skolan det stöd som krävs för att de ska kunna möta den värsta ekonomiska krisen sedan 90-talet. Därför är det här en situation som regeringen och Sverigedemokraterna i allra högsta grad har bäddat för.

Resultatet ser vi i de nedskärningar som skolor runt om i landet tvingas till. Det gäller även i min valkrets, Halland. Vi ser det i de lokala nyheterna och i fackförbundens lärarenkäter, och vi hör det i de samtal som vi riksdagsledamöter har med framför allt oroliga lärare och föräldrar. Vi ser hur skolklasser slås ihop, hur särskilt stöd dras in och hur lärare, elevassistenter och annan viktig personal i skolan försvinner i kommunerna Kungälv, Varberg och Falkenberg.

Halmstads kommun tvingas till besparingar på 40 miljoner kronor, motsvarande hela 70 lärartjänster. De minsta kommunerna i min valkrets, Hylte och Laholm, har tvingats inte bara till nedläggningar av skolor utan även till rekordhöjningar av den kommunala skatten.

Fru talman! Det är så här verkligheten ser ut när svensk skola står inför en dubbel kostnadskris. Regeringen sviker skolan dubbelt, dels genom nedskärningarna i det statliga stödet, dels genom marknadsskolan, som dränerar skolan på resurser.

För det första: När regeringens första budget presenterades pratade skolministern om rekordsatsningar på skolområdet. Men vid närmare granskning visade det sig vara nedskärningar med 2 miljarder kronor i fasta priser, motsvarande ungefär 3 000 lärartjänster. Det här har regeringen varken kompenserat för i budgeten för 2024 eller nu i vårändringsbudgeten. Inte heller genom de generella statsbidragen har regeringen täckt upp för kostnadskrisen i landets kommuner. De så kallade tillskott som skolministern nämner räcker inte på långa vägar.

För det andra: Regeringen fortsätter att försvara marknadsskolan och den vinstjakt som den leder till. Det är alldeles uppenbart att skolan är i behov av mer resurser, men lika uppenbart borde det vara att de befintliga resurserna måste användas effektivt. Och det gör de inte i dag. I stället har vi ett skolpengssystem som överkompenserar friskolor och dränerar kommunala skolor. Vi har ett system där skattemedel som ska gå till elevernas utbildning i stället försvinner till vinst hos de stora friskolekoncernerna.

Varje gång vi socialdemokrater har lagt fram förslag i Sveriges riksdag för att reformera skolpengen och göra upp med marknadsskolan har det stoppats av regeringspartierna och av Sverigedemokraterna. Det finns färdigberedda förslag på regeringens bord, men dem vill inte skolministern gå vidare med.

Fru talman! Låt mig upprepa att den situation som landets skolor befinner sig i är allt annat än hållbar. Vad kommer skolministern och regeringen att göra för att motverka de nedskärningar som vi just nu ser i skolor runt om i landet och i Halland?

Anf. 10 JAN RIISE (MP):

Fru talman! För transparensens skull ska jag meddela att min valkrets är densamma som Aida Birinxhikus, nämligen Halland. Fast jag kommer från den norra delen av regionen, nämligen Kungsbacka.

Aida Birinxhiku har just berättat hur det ser ut i skolorna i Halland. Det är kanske representativt inte bara för regionens sex kommuner utan för många fler i hela landet. Vad gäller Kungsbacka kan jag bara bekräfta att problemen och utmaningarna är desamma. Låt mig peka på ett par punkter som har berättats för mig.

Den demografiska situationen förändras. Det finns helt enkelt färre barn i skolåldern i Kungsbacka nu än för några år sedan. Man kan förstås tycka att det är som det är och inte direkt någon statlig fråga, och det kanske det inte är heller. Men resultatet blir färre barn i varje klass med i princip samma kostnader, men således med lägre total ersättning eftersom den ändå räknas per elev. Om kommunen skulle komma på tanken att höja skolpengen per elev gäller det även de privata skolorna, som fyller sina klasser först och därmed kan höja intäkterna totalt per elev. Det var inte riktigt meningen, tänker jag.

Vad jag har förstått enligt de uppgifter jag har fått innebär detta 18 miljoner mindre år 2025 för de kommunala skolorna i Kungsbacka, att jämföra med de 40 miljoner som Aida tidigare nämnde. Det innebär att de blygsamma uppräkningsarna för löner och andra kostnader äts upp mer eller mindre direkt. Men jag tolkar statsrådets svar som att det finns en förståelse för dessa synpunkter och att de kanske till och med delas i Regeringskansliet.

En annan sida av saken, fru talman, är som bekant friskolorna. I Kungsbacka har vi utöver många andra även Internationella Engelska Skolan. Jag väljer den som exempel för att den i flera avseenden illustrerar just det som är mindre bra med systemet.

När skolan skulle etableras fick den en centralt belägen tomt nära idrottsanläggningar, kommunens eget gymnasium och teaterlokaler och med tillgång till utomhusaktiviteter och möjligheter till gymnastik och liknande. Skolgården blev motsvarande mindre. Dessutom ordnades skol-skjuts från kommunens alla hörn, inklusive det lilla område en och en halv

mil bort där jag bor. Detta sker till avsevärda kostnader för kommunen och har den egendomliga effekten att min dotter inte kan åka med denna buss fast hon ska till samma ställe, det vill säga det kommunala gymnasiet som ligger alldeles intill Engelska skolan.

Fru talman! Dagens system med skolpeng måste reformeras. Riksrevisionen har granskat skolpengen i dess nuvarande utformning och konstaterar att den motverkar en likvärdig skola och behöver förändras. Det nuvarande systemet gör det svårt att planera och fördela resurser effektivt.

Kommunen fördelar skolpeng till fristående skolor på samma grunder som till sina egna skolor, men kommunen har som bekant andra ansvarsområden och skyldigheter som friskolorna inte har. Sammantaget innebär detta en betydande merkostnad för de kommunala skolorna som de på ett eller annat sätt måste kompenseras för.

Jag menar att detta bidrar till att stärka den bild som Aida Birinxhiku nyss redovisade och som jag ställer mig bakom.

Anf. 11 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka Aida Birinxhiku för att hon har ställt denna interpellation. Situationen i skolan är allvarlig och problematisk och förtjänar debatt i den här kammaren. Jag vill också tacka statsrådet för svaret, även om det föranledde mig att anmäla mig till debatten.

Precis som Jan Riise börjar jag med att säga att också jag kommer från Hallands valkrets. Som riksdagsledamöter följer vi alltid väldigt noga vad som händer i våra hemkommuner och våra hemmavalkretsar. Men det är också väldigt tydligt att Halland och Hallands kommuner när det gäller skolans område på inget sätt är unika, utan vi ser i hela landet hur kommuner kämpar med att få ihop en ekonomi som gör att man kan ge barnen den skola som de förtjänar.

Jag har två frågor. Den första utgår ifrån att statsrådet själv lyfter upp de utmaningar och problem som finns med friskolesystemet. Hon hänvisar till att man nu gör en översyn av systemet. Det indikerar att man är väl medveten om att pengar som är avsedda att gå till elevers skolgång i stor omfattning i dag i stället läcker ut till vinster i privata bolag. Svaret indikerar väl också att man delar Socialdemokraternas syn, att det här är ett djupt problem.

Min första fråga blir dock: Om man ser att det blöder pengar från en verksamhet som är i desperat behov av de medlen och om man är beredd att se över situationen och göra något åt den, varför inför man då inte ett etableringsstopp? Varför tillåter man att det fortsätter skapas nya skolor i en struktur som inte fungerar? Det är nya skolor som kommer att göra det ännu svårare att hantera situationen och att få rätsida på någonting som jag utgår från att vi är överens om är djupt bekymmersamt. Varför inför man inte ett etableringsstopp?

Min andra fråga handlar om att statsrådet refererar till ett undantag i kommunallagen som innebär att man skulle kunna låta bli att verkställa besparingar i ett läge där man inte får ihop sina ekonomier nu. Man skulle kunna balansera överskott över tid.

Det är korrekt. Men det förutsätter åtminstone två saker. Det ena är att kommunen har en god ekonomi i grunden. Det andra är att det är av tillfällig karaktär, med andra ord att det händer något som man tror inte ska hända nästa år.

Det senare föranleder mig att fråga statsrådet om regeringen har för avsikt att kompensera kommunerna för den kostnadskris och de kostnadsökningar som nu finns och som skapar problem. Så här långt har den budgettekniska abrovink som regeringen ägnat sig åt varit att man drar ifrån och lägger till, och på totalen blir det mindre.

Dessutom håller kommunerna på med sina budgetarbeten nu. Besluten ska tas före midsommar. Om man ska kunna göra ett undantag med hänvisning till att man har god ekonomi och vet att det kommer pengar behöver det beskedet alltså komma från statsrådet i dag. Kommer regeringen att säkra upp för de kostnadsökningar som varit? Kommer beskedet i tid så att kommunerna inte behöver lägga ytterligare besparingar? Det är mina frågor till statsrådet.

Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Ja, systemet vi har i dag är helt ohållbart. Det instämmer jag helt i. När Socialdemokraterna kommunaliserade ansvaret för skolan valde man ett system som gör det svårt för inte minst små kommuner att faktiskt finansiera skolan.

Socialdemokraterna pratar mycket om friskolesystemet. Som jag sa i mitt första inlägg har vi nu tillsatt en utredning som ska se över just de orättvisor som finns mellan kommunala skolor och fristående skolor. Tanken är att separera finansieringssystemen helt och hållet.

Jag vill dock även säga att kommunaliseringen är ett mycket stort problem. I dag skiljer det 70 000 kronor mellan den kommun som satsar mest på sin skola och den kommun som satsar minst på sin skola. 70 000 kronor per elev och år är väldigt mycket pengar.

Självklart finns det stora skillnader mellan kommunerna. Det finns kommuner som har väldigt stora kostnader för till exempel skolskjuts, och det finns kommuner som har stora socioekonomiska utmaningar. Men skillnaden på 70 000 kronor förklaras bara till hälften av den typen av skillnader. Resten beror på hur kommunerna väljer att satsa på sin skola.

Förskola, grundskola och gymnasieskola utgör en väldigt stor del av kommunens budget. Därmed är det klart att en kommun som måste göra besparingar måste spara på skolsektorn. Det är helt ohållbart. Vi borde se till att öka statens ansvar för skolans finansiering.

Det är ingen hemlighet att mitt parti, Liberalerna, helst skulle vilja förstatliga ansvaret för skolan. Det finns ingen majoritet för det här i Sveriges riksdag. Men vi skulle möjligtvis kunna enas om åtminstone större statlig styrning än vi har i dag.

Regeringen och riksdagen fattar beslut också om statliga tillskott till skolan. Det måste vi självklart göra även framgent. Men det är också viktigt att påpeka att det här är ett delat ansvar. Kommunerna är i dag ansvariga för skolsystemet i Sverige i väldigt stor utsträckning. Ansvaret för det bär faktiskt Socialdemokraterna.

Anf. 13 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag noterar att den här regeringen är snabb med att peka på kommunernas ansvar. Och kommunerna ska såklart ta sitt ansvar. Men den värsta ekonomiska krisen sedan 90-talet är inte något de kan möta själva.

Som jag nämnde tidigare har man i Hylte kommun och Laholms kommun inte bara tvingats att lägga ned skolor. De kommunerna är också de två kommuner som höjer kommunalskatten mest i hela landet.

Lokalpolitiker av olika politisk färg sitter med besparingsprogram efter besparingsprogram för skolan och försöker prioritera bland de minst dåliga alternativen för att budgeten ska gå ihop. De undrar hur de ska kunna ta ansvar när regeringen uppenbarligen inte vill ta sitt ansvar. De kan inte stå ensamma i de här svåra tiderna. Regeringen måste stötta kommunerna och den välfärd som skolan är en viktig del av.

Fru talman! Jag noterar också att den här regeringen är snabb med att peka på kommunernas prioriteringar. Samtidigt prioriterar regeringen skattesänkningar för höginkomsttagare framför nödvändiga resurser till vår gemensamma välfärd.

Vi kan återgå till regeringens första budget, där skolministern talade om rekordsatsningar på skolområdet. Där valde regeringen att prioritera nästan 13 miljarder i skattesänkningar för dem som tjänar mest samtidigt som skolan fick 2 miljarder mindre, räknat i fasta priser. Är det verkligen rätt prioritering i det här läget? Det tycker jag att regeringen borde fråga sig innan man börjar peka finger.

Fru talman! Vi socialdemokrater har gång på gång visat att vi prioriterar annorlunda. I våra förslag till budget har vi satsat mer på skola och utbildning. Vi har satsat mer på de generella statsbidragen till kommuner och regioner. I vårt senaste förslag till vårbudget gick vi fram med dubbla tillskott till skolan.

Vi har dessutom lagt fram flera förslag i Sveriges riksdag för att göra upp med marknadsskolan och det orättvisa skolpengssystemet. Men det har regeringspartierna och Sverigedemokraterna gång på gång röstat nej till.

Jag välkomnar att regeringen äntligen ser de uppenbara bristerna i vårt skolpengssystem. Men det gör det ännu svårare att förstå varför skolministern inte gör något åt det. På skolministerns bord finns färdigberedda förslag för att stoppa slöseriet med skolans resurser som hon kan gå vidare med här och nu. Men i stället väljer skolministern att vänta på en ny utredning och låta det här fortgå i flera år till. Det har svensk skola inte råd med, särskilt inte med de här ekonomiska förutsättningarna.

Fru talman! Regeringen sviker skolan dubbelt. Värst av allt är att det är barn och unga som får ta smällen, i Halland och i övriga landet. Jag hoppas att skolministern i den här debatten kan komma med ett lugnande besked till de elever, lärare och lokalpolitiker som larmar om utvecklingen i svensk skola. Kommer regeringen att stötta kommunerna och skolan i den kommande höstbudgeten? Kan skolministern ge det beskedet i den här interpellationsdebatten?

Anf. 14 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren! Tack, Jennie Nilsson och Aida Birinxhiku för sammanhanget!

Vi har helt klart mycket arbete framför oss för att säkerställa en fungerande och rättvis tilldelning av medel till skolan – från förskolan till gymnasiet. Det gäller att använda både kommunala och statliga pengar på bästa sätt som ger bästa möjliga resultat. Jag är övertygad om att det också har att göra med skolan som plats, som arbetsmiljö, såväl för lärare och annan

personal som för elever. Det är den tid de har tillsammans som avgör hur det går.

Vi i Miljöpartiet har hög tilltro till lärares kompetens och erfarenhet. Vi vill tillbaka till ett samhälle som har hög tillit till skolan och dem som jobbar där. Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för en skola där man kan lita till elevernas nyfikenhet och lärarnas kompetens och som ger lärarna förutsättningar och mandat att göra ett bra jobb och att möta varje elev utifrån deras naturliga lust att lära, även elever som har stora behov av särskilt stöd.

Vår uppgift är förstås inte att detaljstyra och kontrollera pedagogerna i det dagliga arbetet i skolan, i klassrummen, utan att ge förutsättningar för att skolans medarbetare ska kunna använda sin fulla kompetens. Då kan Sverige återta lite av den status landet tidigare haft med höga resultat i internationella jämförelser.

Pisaundersökningen och annat visar att svenska barns skolresultat bland annat beror på föräldrars utbildningsnivå och ekonomi. Vi är helt övertygade om att minskad ojämlikhet mellan människor och ökad likvärdighet i skolan är avgörande. Det ger förutsättningar för att stärka kunskapen i att läsa, skriva och räkna. Jag ser framför mig och hoppas på en god utveckling i det här avseendet.

Anf. 15 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar återigen statsrådet för svaret, som dock inte var så mycket av ett svar. Jag noterar att skolministern i allt väsentligt lägger över ansvaret på kommunerna, på den som har haft huvudmannaskapet – alltså hur regleringen för skolan ser ut – och på Socialdemokraterna. Inget av detta är förvånande, för det är ungefär så som företrädare för regeringen brukar hantera kritik i den här kammaren.

Jag vill ändå i det här sammanhanget konstatera att givet inflygningen kopplat till statens ansvar för detta kan jag absolut sympatisera med att Liberalerna sedan väldigt länge, som skolministern påpekar, har velat se en statlig skola. Men att det inte finns majoritet för det betyder ju att få partier anser att en ändring av huvudmannaskapet skulle lösa problemet. Det intressanta är då hur man väljer att säkra att staten tar ansvar på något annat sätt, inom ramen för det som faktiskt kan få majoritet i den här kammaren. Där ser vi tyvärr väldigt lite, och framför allt tar det lång tid.

Krisen är här och nu. Jag är mycket bekymrad över att det här blir en förlorad mandatperiod för Sveriges och Hallands elever. Det får konsekvenser långt in i deras liv, och det får också konsekvenser för vårt samhälle.

Jag vill upprepa mina frågor. Varför införs inte etableringsstopp? När kommer det ett besked från skolministern till Sveriges kommuner om vad man kan förvänta sig i budgettillskott från regeringen, som då möjligen skulle kunna innebära att man inte behöver göra de drastiska nedskärningar som man tyvärr planerar för nu?

Anf. 16 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Som jag försökte säga i mitt första inlägg är ansvaret för skolans finansiering delat. Staten gör mycket stora satsningar på skolan, men det är också ett ansvar för kommunerna att göra detta.

Jennie Nilsson säger att jag lägger allt ansvar på kommunerna. Nej, jag lägger faktiskt allt ansvar på Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet som genomförde den här stora förändringen för 30 år sedan. Den har lett till att vi har ett väldigt ojämnt system för finansieringen av den svenska skolan, på ett sätt som gör att det är väldigt stora skillnader.

Det här tänker vi nu ta itu med genom den utredning vi har tillsatt om en nationell skolpengsnorm. Det är självklart så att det är stora skillnader mellan kommunerna, och det ska det vara, men finansieringen av skolan måste bygga på just de skillnaderna och inte på att det är stora skillnader beroende på hur mycket man är beredd att satsa på skolan utifrån det politiska perspektivet i de enskilda kommunerna.

Vi måste också göra någonting åt finansieringen av friskolesystemet, för det är orättvist. Vi behöver helt enkelt skilja dessa två finansieringar åt, och kring det har det tillsatts en utredning.

Jag delar helt Jan Riises syn på skolan. Jag tycker att det är viktigt att vi har hög tilltro till lärare och att vi skapar de förutsättningar som krävs, men jag är också helt övertygad om att för att det ska ske måste staten ta större ansvar än i dag. Ett skolsystem är ett nationellt ansvar i de flesta länder. Det kan inte separeras på 290 kommuner och ytterligare hundratals fristående skolor. Vi måste ta mer av ett tydligt, nationellt ansvar för de här frågorna.

När det gäller besked om kommande satsningar på skolan vet naturligtvis Jennie Nilsson att sådana ges i budgetpropositionen. Många kommuner väljer också att lägga sina budgetar efter det att man vet förutsättningarna för kommande år.

Anf. 17 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Jag tackar skolministern för debatten, även om den tyvärr inte gav särskilt lugnande besked till elever, lärare och lokalpolitiker runt om i Halland.

Jag tror att vi skulle behöva lyfta blicken och se konsekvenserna av den här utvecklingen. Vad händer med de barn och unga som inte får det stöd de behöver i skolan? Det tror jag att skolministern vet mycket väl. Det utgör grogrund för utanförskap, segregation och kriminalitet.

I min valkrets har Halmstads kommun, som jag nämnde tidigare, tvingats till stora besparingar på skolområdet. Den senaste tiden har många elevassistenter och annan viktig personal i skolan fått lämna sina jobb. Det är personal som har varit avgörande för att fånga upp elever på glid och på väg in i kriminalitet. Lärare, poliser, föräldrar och trygghetssamordnare ser ett tydligt samband mellan det och våldsutvecklingen i Halmstad. Efter den senaste skottlossningen på Vallås för tre veckor sedan är känslan av maktlöshet starkare än på länge. Det här hoppas jag att skolministern tar med sig i förhandlingarna om den kommande höstbudgeten, även om hon inte vill ge besked om satsningar nu.

Barn och unga får betala priset för de nedskärningar vi just nu ser i skolor runt om i landet. De riskerar att få förödande konsekvenser för både den enskilde och samhället i stort.

Anf. 18 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att vi måste satsa på skolan. Det är därför den här församlingen – riksdagen – har valt att göra stora

satsningar på skolan. För 2024 handlar det om 1,7 miljarder kronor mer än föregående år i satsningar på skolan. Det är också viktigt att komma ihåg att skolan i Sverige är kommunaliserad och att kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för finansieringen. Jag menar att det systemet måste justeras, även om det är så att vi inte kan nå ända fram med ett totalt förstatligande av skolan.

Vi måste ta vårt ansvar och se till att det införs en nationell skolpengsnorm som inga kommuner kan gå under i finansieringen av skolsystemet. Men att vi kommer att fortsätta ta vårt ansvar för skolans finansiering är glasklart. Jag hoppas att kommunerna också kommer att göra det framgent.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:752 om barn som lever i fattigdom

Anf. 19 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Anna Wallentheim har frågat mig hur jag och regeringen jobbar för att minska andelen barn som lever i fattigdom och för att ge alla barn i Sverige samma möjligheter till ett jämlikt liv.

Alla barn har enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling.

Barnfattigdom är en komplex fråga, och lösningarna för att minska ekonomisk utsatthet återfinns inte enbart inom ett politikområde. En förälder som är trångbodd eller har en osäker anställning, låg utbildning eller ekonomisk instabilitet kan ha svårare att ge sitt barn den trygghet som behövs. Regeringens politik utgår därför från att de samlade insatserna inom flera olika politikområden bidrar till en förbättring av barnfamiljernas möjligheter till en god ekonomisk levnadsstandard.

Det ekonomiska läget i Sverige är ansträngt, och vi befinner oss i en lågkonjunktur. Även om inflationen har börjat minska har den höga inflationen påverkat hushållens ekonomi negativt genom bland annat höjda matpriser och stigande boendekostnader. Detta påverkas vi alla av, men barnfamiljer med låg inkomst och små marginaler är särskilt utsatta. Jag vet att situationen är tuff för många barnfamiljer.

Regeringen ser det därför som angeläget att fortsätta bekämpa inflationen samtidigt som vi stöttar hushållen. Vi vet att hushåll med barn generellt sett har en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. Regeringen riktar därför särskilda insatser just till dessa hushåll.

Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer och spelar en särskilt stor roll för ensamstående med barn. För att ge barnfamiljer med låga inkomster extra ekonomiskt stöd har regeringen i vårändringsbudgeten för 2024 föreslagit att det tillfälliga tilläggsbidraget som lämnas till barnfamiljer med bostadsbidrag ska förlängas till och med den 31 december 2024. Nivån på tilläggsbidraget höjdes dessutom från och med den 1 juli 2023.

Regeringen har även fastställt riksnormen för försörjningsstöd på en nivå som ligger 8,7 procent högre än 2023 och bibehållit arbetslöshetserstatningen och aktivitetsstödet på den högre nivå som har gällt under pandemin. Även 2023 höjdes riksnormen med 8,6 procent. Det kan jämföras

med höjningen av riksnormen mellan exempelvis 2021 och 2022 då höjningen enbart var 1,6 procent.

En av de viktigaste åtgärderna för att motverka barnfattigdom är dock att skapa bättre förutsättningar för att alla föräldrar ska ha ett arbete att gå till, med en lön som gör att man kan försörja sig själv och sin familj. Långa perioder av ekonomiskt bistånd gör det svårt att komma in på arbetsmarknaden, vilket också ökar riskerna för ohälsa och utanförskap.

Sverige måste bedriva en konsekvent arbetslinje, och därför genomför regeringen ett antal åtgärder som gör det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete. I budgeten för 2024 införde regeringen bland annat ett jobbskatteavdrag som kommer att ge mer i plånboken för låg- och medelinkomsttagare.

Sammantaget är de åtgärder jag nu redogjort för verkningsfulla för att hjälpa barnfamiljer, särskilt de allra svagaste hushållen, i en svår tid.

Anf. 20 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Enligt Majblomman bor över 10 000 barn i Hässleholms kommun, som jag själv kommer från. Av dessa barn lever 1 171 i fattigdom. Ungefär så här ser det ut i hela landet; ett av tio barn lever i fattigdom.

Sverige är i grunden ett rikt land, men trots detta lever alltså 220 000 barn i fattigdom. Ja, Sverige har blivit dyrt, och självklart påverkar det människors vardag. Extra hårt slår det mot barnfamiljer och ensamstående. Men värt att tillägga är att nära 18 procent av alla barn i Sverige mellan 0 och 19 år bodde i hushåll med låg ekonomisk standard redan 2021, vilket motsvarade över 400 000 barn.

Fru talman! En av de främsta anledningarna till att barn lever i fattigdom är att deras föräldrar saknar jobb eller arbetar deltid mot sin vilja, precis som ministern nämnde. När familjers inkomster inte räcker till i vardagen får barnen avstå från mycket av det som deras kompisar gör. Att gå på bio, träna fotboll eller följa med på skolresan kan för vissa barn bli omöjligt.

Att avskaffa barnfattigdomen handlar om politisk vilja och om prioriteringar. För att nå dit krävs fler jobb, bättre skyddsnät och en politik som tar hänsyn till alla barn. Skillnaderna mellan barn med olika bakgrund är tyvärr stora i Sverige. Bland dem som är födda i Sverige är andelen med låg ekonomisk standard strax över 14 procent, medan andelen bland de utrikes födda barnen är drygt 50 procent. Detta kan vi aldrig acceptera.

Vi vet att situationen inte har blivit bättre sedan Statistiska centralbyrån gjorde mätningen 2021. Det finns många föräldrar som kämpar. En stor andel av Sveriges föräldrar är oroliga för att den ekonomiska situationen påverkar barnens behov och mående.

Fru talman! Allt fler familjer vänder på varenda krona för att få hushållsekonomin att gå ihop. Maten är dyr, tio års reallöneökningar har raderats ut och hyrorna och räntorna på bolånen ökar. Samtidigt ökar skulderna hos kronofogden, och antalet barnfamiljer som vräks har också ökat. Väldigt många ensamstående föräldrar behöver låna för att ha råd till mat.

Signalerna från Hässleholm och Skåne är också tydliga. Skolor vittnar om att barnen äter alltmer skolmat. Föräldrar är stressade över kalas och över hur man ska ha råd med semester. Fritispersonal vittnar om att allt färre barn har med sig ytterkläder eller att de ytterkläder de har är alldeles för små eller trasiga. Vi vet också att allt fler barn går längre dagar på fritis,

för på fritis får man frukost, lunch och mellanmål. Detta är inte värdigt ett land som Sverige.

Det finns flera delar i ministerns svar som är bra, till exempel beskedet om att det tillfälliga tilläggsbidraget som lämnas till barnfamiljer med bostadsbidrag förlängs. Vi socialdemokrater vill dock gå ännu längre. Det fanns också andra delar som var bra. Men även om ministerns och regeringens svar låter bra verkar de inte vilja titta på helheten. Vad gör regeringen åt de ökande ekonomiska klyftorna i Sverige? Är regeringen beredd att arbeta för en rättvis skattepolitik för att nå ekonomisk jämlikhet?

Anf. 21 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för en viktig fråga i ett mycket angeläget ämne! Jag välkomnar verkligen ledamotens helhjärtade engagemang i denna fråga och tänker att ledamoten säkert också många gånger förundrats över den höjning som gör att Sverige sticker ut negativt när det gäller barnfattigdom i förhållande till de andra nordiska länderna och över att denna siffra höjdes också under det föregående regeringsinnehavet. Jag tänker därför att denna fråga kräver långsiktighet och att vi alla bär ett stort ansvar – det är viktigt att göra det.

Jag gläds åt att ledamoten lyfter de insatser som regeringen gör. Regeringen fokuserar nu på att här och nu rikta sådana ekonomiska insatser som kan påverka allra mest till dessa utsatta barnfamiljer. Samtidigt arbetar vi med långsiktiga insatser för att kunna påverka inte minst dessa barns och ungdomars levnadsvillkor.

Det förebyggande arbetet är viktigt, för när man växer upp i olika slags utsatthet och i utanförskapsområden är det lätt att man som barn uppfattar att man inte är lika viktig som andra barn; man befinner sig i ett utanförskap som lätt kan cementeras. Det är den här regeringens absoluta målsättning att se till att alla barn har förutsättningar att växa upp i trygghet och säkerhet och med jämlika förutsättningar.

Om jag är rätt informerad är ledamoten lärare, liksom jag själv. Det innebär att vi har arbetat i miljöer där vi verkligen kan göra skillnad för barn. Jag är väldigt stolt över att den svenska skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, som jag också har haft förmånen att jobba intensivt med under ett antal år av mitt yrkesverksamma liv.

Preventionsdelarna är viktiga. Det är därför regeringen också satsar på att stödja tidigt. Det handlar om BVC, familjecentraler och en välfungerande förskola, som kan ge den viktiga starten in i en skola som också jobbar med ett kompensatoriskt uppdrag. Det handlar om att kunna säkerställa att fler unga har ett arbete att gå till efter att ha klarat av skolan.

Men man måste också ha en fritidssysselsättning och en meningsfull fritid. Vi vet nämligen att detta också är en viktig preventionsfaktor. Där är fritidskortet en oerhört viktig del för att säkerställa att man oavsett ekonomisk bakgrund kan ha en meningsfull fritid.

För att sammanfatta: Vi har nu gjort en kraftig höjning när det gäller försörjningsstöd – 8,7 procent högre än 2023. Arbetslöshetsersättningen och aktivitetsstödet har bibehållits på den höga nivå som gällde under pandemin. Och jag vill återigen understryka att riksnormen höjts med 8,6 procent, att jämföra med skillnaden mellan 2021 och 2022, som endast var 1,6 procent. Det handlar alltså om insatser här och nu som riktar sig till de

mest utsatta, men det handlar också om att lägga om arbetet för att säkerställa att alla barn och unga har rätt förutsättningar.

Prot. 2023/24:126
31 maj

Anf. 22 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag ska dock erkänna att jag kanske önskade lite mer. Jag förstår tanken med fritidskortet, men faktum är att det fortfarande inte är på plats fast det kostar otroligt mycket pengar.

Våra nordiska grannar har lyckats genomföra en höjning av barnbidraget, eller ett extra barnbidrag. Där är Sverige fortfarande inte.

Vi kan diskutera den ekonomiska situationens bakgrund och vara eller icke vara, men faktum är att den borgerliga regeringen har valt att prioritera skattesänkningar före en förstärkning av välfärden. Vi ser hur barn blir lidande av detta.

Detta är något som bekostas av vår gemensamma välfärd och av vanligt folk. När Sverige står inför ekonomiska utmaningar krävs det en politik som tar hänsyn till både verkligheten och människors vardag. Men detta verkar saknas hos regeringen och Sverigedemokraterna. Under den värsta ekonomiska kris vi har sett på decennier, fru talman, står nämligen regeringen ganska passiv. Detta behöver vi göra något åt, för det är Sveriges barn och unga som får betala priset.

Hyresgästföreningen möter varje månad barnfamiljer som kämpar för att ha råd att ha tak över huvudet och undvika vräkning. Ansökningarna till Majblomman, som tidigare gällde önskemål om digitala prylar och hjälp till klassresan, handlar nu om att ha råd att tillgodose basala behov av sådant som kläder, filter och skor. Köerna till Röda Korsets utdelning av matkassar växer, och trycket på Rädda Barnens kostnadsfria fritidsverksamheter ökar.

Samtidigt som detta sker för regeringen en politik som ökar de ekonomiska klyftorna – de som redan har får mer. Ministern kan inte ignorera det faktum att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har genomfört omfattande skattesänkningar för dem som har det bäst. Ni höjer till exempel taket för rut- och rotavdragen, men de barnfamiljer som vi diskuterar skulle aldrig ens tänka på att ha råd att utnyttja dem; det kan de inte.

Den borgerliga politik som nu genomförs lever tyvärr upp till de fördomar jag har. De som redan har mycket ska få ännu mer, samtidigt som barnfamiljer kämpar med att ställa mat på bordet. Detta är inte bara orättvist – det är fel.

Vi har en utveckling i Sverige där de fem rikaste äger lika mycket som 5 miljoner svenskar. Andelen miljardärer i Sverige fördubblades mellan 2019 och 2022, samtidigt som barnfattigdomen ökar. Vi har också en utveckling där välfärden lider och välfärdspersonal sägs upp. Är detta rimligt?

Vi socialdemokrater representerar något helt annat och helt andra värderingar. Vi har en annan syn på samhället och människan. Vår politik syftar till att finansiera vår gemensamma välfärd och skapa en rättvis fördelning av samhällets resurser. Ja, det kan innebära att de rikaste får betala lite mer för att Sveriges alla barn ska få det lite bättre.

Svar på
interpellationer

Genom en stark välfärd är det inte storleken på plånboken som avgör om man har råd med utbildning, vård eller omsorg. Genom en stark välfärd rustar vi inte bara människan utan också hela landet.

Jag är socialdemokrat därför att jag tror på principen att vi bidrar efter förmåga och får efter behov. Den ekonomiska jämlikheten bidrar till ett starkare samhälle. Min fråga till ministern blir därför: När ska regeringen stänga den kran som ökar de ekonomiska klyftor som drabbar barn och i stället se till att landets resurser fördelas så att alla kan växa och frodas?

Anf. 23 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Att påstå att den här regeringen är passiv är inget annat än väldigt tom politisk retorik. Det går, sorgligt nog, att ganska direkt bemöta med att ledamotens eget inledande anförande handlar om situationen 2019–2022, då andelen rika ökade markant medan barnfattigdomen ökade lika markant, enligt vad ledamoten själv anför. Jag måste be ledamoten att återigen läsa på. Vilket parti var det som styrde Sverige under de år som ledamoten häpnadsväckande nog själv tar upp som exempel på när klyftorna ökade markant?

Det måste finnas en anständighet i ett politiskt samtal, och man måste ta ett ansvar, speciellt när man kommer från ett regeringsbärande parti. Att ledamoten lyfter upp de år då Socialdemokraterna själva ledde landet som en tid då klyftorna ökade kraftigt borde föranleda ganska mycket eftertanke hos ledamoten. Det är häpnadsväckande att man själv tar upp just detta exempel.

Mina vänner, jag kan försäkra er om att det arbete som regeringen just nu gör handlar bland annat om att återställa arbetslinjen, för att just dessa barn ska få växa upp med föräldrar som kan försörja sig själva och sina familjer. Jag vet nämligen vad det betyder att finnas i en arbetsgemenskap, att känna stoltheten i att kunna försörja sig själv och sin familj och att kunna visa sitt barn att man har ett arbete att gå till.

Vi gör nu en lång rad saker, för vi vet att exempelvis långa perioder av ekonomiskt bistånd bidrar inte bara till ökad risk för ett konstant utanförskap utan också till en kraftigt ökad risk för ohälsa. Därför är det också viktigt att de jobbskatteavdrag som regeringen genomför framför allt syftar till att ge dem med låga och medelhöga inkomster en ökad möjlighet att gå från bidrag till att kunna försörja sig själva.

I detta ligger ett väldigt viktigt framtidshopp. Det visar också barn och unga att det finns ett hopp och att man ska kunna försörja sig själv.

I utredningen om aktivitetskrav – deltagande i heltidsaktiviteter för rätt till försörjningsstöd – har vi nyligen bland annat lämnat förslag om hur ett aktivitetskrav ska kunna se ut. Det handlar om att motverka ett långvarigt bidragsberoende, något som vi vet att alldeles för många svenskar hamnar i.

Jag har bland annat gjort besök i Hackney, som ju är ett område där man har haft fyra generationers arbetslöshet. Fyra generationer – det är nästan svårt att ta in. Men risken finns att om vi inte bryter det långvariga försörjningsstödet och bidragsberoendet här i Sverige kommer vi att få se detta i framtidens Sverige. Så ska det inte vara. Svenska barn ska växa upp i familjer där föräldrarna går till sitt arbete och där barnen får en utbildning som innebär att också de kan gå till ett arbete i framtiden.

Anf. 24 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag har inga problem att bemöta det som ministern precis tog upp. Det stämmer att vi hade en socialdemokratisk regering mellan åren 2019 och 2022. Men makten i Sverige utgår från riksdagen, och i riksdagen hade vi en högermajoritet. Den socialdemokratiska regeringen lade fram flera förslag här i riksdagen som röstades ned.

Nyligen hade vi en debatt här i kammaren där vi diskuterade problematiken i landets skolor, där man gör nedskärningar. Där har vi tyvärr en marknadspolitik som slår sönder vår välfärd. Jag har inga problem med att försvara att vi åtminstone försökte lägga fram förslag som gjorde skillnad men som röstades ned i den här kammaren.

Jag vill avsluta med att tacka ministern för hennes svar och hennes deltagande i debatten. Jag är övertygad om att ministern, precis som jag, faktiskt anser att barnfattigdom inte hör hemma i vårt land. Den ska såklart bekämpas.

Jag vill att ministern ska veta att jag aldrig har trott något annat. Jag vet var ministerns hjärta står i detta. Jag önskar bara att ministern och regeringen kunde se att deras ekonomiska politik inte kan uppnå det som jag önskar.

Vi socialdemokrater efterlyser en politik och en handlingskraft där även barn i familjer med låga inkomster ska få sina behov och rättigheter tillgodosedda. Sverige är och ska vara ett av världens bästa länder att växa upp i, men i dag har inte alla barn samma möjligheter att förverkliga sina drömmar. Alla barn ska ha rätt och möjlighet till detta, oavsett samhällsklass, kön, etnisk bakgrund, eventuella funktionshinder eller var de bor. Barns bästa måste komma först. Detta uppnår vi endast när klyftorna minskar.

När det regnar manna från himlen står den fattige utan sked. Detta är en konkret konsekvens av regeringens politik. Jag som socialdemokrat kan aldrig tycka att det är rätt väg att gå.

Anf. 25 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, Anna Wallentheim, för en viktig interpellation! Jag tror verkligen på dialog. Jag har också under alla mina år i riksdagen arbetat för att hitta samsyn och jobba långsiktigt för att åstadkomma förändring. Jag tror att det är en del i vårt gemensamma uppdrag som förtroendevalda att åstadkomma förändring som syftar till att inte minst barn och unga ska kunna växa upp i ett fantastiskt land.

Sverige ska vara ett fantastiskt land att växa upp i. Jag är glad att jag har en möjlighet att genom mitt statsrådsuppdrag nu kunna påverka detta. Det handlar bland annat om tidigare förebyggande insatser och om ett förebyggande perspektiv i många avseenden.

Jag ser till exempel att den nya socialtjänstlagen kommer att vara ett viktigt verktyg när det gäller att jobba för barn och unga och mot barnfattigdom, men också för att säkerställa att vi får ett tryggare Sverige. Vår socialtjänst är en oerhört viktig del som samhällets yttersta skyddsnät. Socialtjänsten ska kunna göra tidiga förebyggande insatser och sträcka ut en hand innan situationen har gått för långt. Man ska kunna göra olika insatser. Utformningen av den nya lagen är något jag ser fram emot att snart kunna presentera.

Men det handlar naturligtvis om mycket mer, precis som ledamoten säger. Det här ska vara ett av världens bästa länder att växa upp i. Där delar jag verkligen Anna Wallentheims uppfattning. Jag tror att vi båda har den bilden framför oss och vill arbeta för detta. Just att fokusera på barns bästa är en del av många olika lagstiftningsprocesser, den katedral som vi bygger av ökad trygghet för barn. De saker vi har diskuterat är en del av det hela, men ytterligare lagstiftning kring barns bästa kommer att vara ytterligare en del som jag hoppas att i närtid kunna presentera i den här kammaren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:758 om LVU-kampanjen

Anf. 26 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Gustaf Lantz har frågat mig om jag har försäkrat mig om att Sverigedemokraterna inte aktivt deltagit i den LVU-kampanj som utsatt socialsekreterare för fara och försvårat socialtjänstens arbete med att hjälpa barn som far illa.

Alla som arbetar politiskt eller på andra sätt deltar i opinionsbildningen har ett stort ansvar att med utgångspunkt i vår vidsträckta och grundlags-skyddade yttrande- och informationsfrihet bidra till saklighet och tydlighet vad gäller budskap och avsändare. Det gäller oavsett i vilka forum debatten förs, men det är förstås särskilt viktigt i sociala medier. De uppgifter som framkommit är allvarliga, och Sverigedemokraterna måste svara på frågan.

Sedan december 2021 har desinformation spridits om att svensk socialtjänst omhändertar muslimska barn utan rättsligt stöd. Konsekvenserna av detta är mycket allvarliga. Medarbetare i socialtjänsten har hotats, och det har funnits och finns en risk för att barn i Sverige inte får det stöd av samhället som de har rätt till.

Säkerhetspolisen har därtill gjort bedömningen att desinformationen genom sin spridning internationellt bidragit till att förstärka bilden av Sverige som islamfientligt, vilket i sin tur har påverkat terrorhotet mot Sverige.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att säkerställa att barn och unga får det skydd och stöd som de behöver men också för att medarbetarna inom socialtjänsten ska kunna utföra sitt arbete på ett säkert sätt.

Socialstyrelsen har 2022 och 2023 fått i uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att långsiktigt stärka tilliten till socialtjänsten bland barn, unga och familjer som behöver stöd och hjälp. Socialstyrelsen ska föra en löpande dialog med civilsamhällesorganisationer, trossamfund och andra aktörer i fråga om socialtjänstens arbete med barn, unga och familjer. Syftet är att nå ut med information också på sociala medier för att motverka rykesspridning och desinformation om socialtjänstens arbete. Uppdraget ska slutredovisas den 10 december 2026.

Regeringen har även arbetat med att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner, där även socialtjänstpersonal ingår. Lagändringarna började gälla den 1 augusti 2023.

I september 2023 gav regeringen Statens skolverk i uppdrag att kartlägga och analysera hur den så kallade LVU-kampanjen har påverkat och påverkar skolan. Skolverket ska också lämna exempel på samverkan mellan skola, socialtjänst och polis samt andra framgångsrika insatser där skolväsendet bidragit eller bidrar till att motverka spridning av desinformation och konspirationsteorier. Uppdraget ska redovisas senast den 29 november 2024.

Anf. 27 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag och socialtjänstministern har en fin tradition: att inte ägna oss åt onödigt tjafs här i kammaren. Jag tycker också att det konkreta svar jag fått på min fråga bekräftar detta.

Vi är överens om att kampanjen som riktats mot svensk socialtjänst från främmande makt med islamistiska intressen har höjt risken för terrorattentat, utsatt socialsekreterare för fara och försvårat hjälp till barn som far illa. Vi är också överens om det allvarliga i uppgifterna om att SD registrerat hemsidesadresser som riktar sig mot människor med arabiskt ursprung. I *Kalla faktas* granskning fick vi höra hur personal på SD:s kommunikationsavdelning nämnde dessa hemsidor när LVU-kampanjen var på tal.

Fru talman! Socialtjänstministern ger mig ett rakt och ärligt svar i att hon inte försäkrat sig om att SD inte deltagit aktivt i kampanjen mot svensk socialtjänst. Hon är lika tydlig med att hon inte heller avser att göra det. Jag ställde samma fråga till vår statsminister, som också hänvisade till SD med tillägget att han för egen del inte hade en aning om huruvida partiet deltagit aktivt i LVU-kampanjen.

Om regeringen nu anser att det är fullt möjligt att Sverigedemokraterna eldat på LVU-kampanjen har jag svårt att förstå oviljan att konfrontera partiet med frågor för att reda ut hur det faktiskt ligger till. Jag ser det inte som en intern angelägenhet för SD. Det handlar inte om vad som hänt på deras riksdagskansli under en personalfest, utan det handlar om vad som har hänt runt om i Sverige för socialsekreterare och utsatta barn. Men det handlar också om hur det har påverkat svenskar i världen.

I Belgien sköts svenskar med landslagströjor ihjäl av en islamistisk terrorist, som enligt landets myndigheter radikaliserats. Han följde ett anti-svenskt konto på sociala medier, som bland annat delat konspirationsteorier om att svensk socialtjänst kidnappar barn.

Fru talman! Jag vill veta varför regeringen inte vill ställa relevanta frågor till SD. Är det för att svaret inte spelar någon roll? Kommer det att vara business as usual oavsett svar? Eller frågar man inte för att det finns risk att få ett svar som gör att det blir omöjligt att fortsätta ge SD information och inflytande, som i dag?

Anf. 28 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, ledamoten, för dessa frågor! Ja, det är verkligen viktigt att konstatera att desinformationskampanjen hela tiden ligger i bakgrunden och tickar. Enligt den senaste informationen jag har är den just nu lågintensiv. Men vilken stund som helst kan det till exempel dyka upp en ny film på Tiktok som gör att detta blossar upp igen.

Det här har fått väldigt svåra konsekvenser. Jag möter i min resa över landet ständigt socialtjänst som lyfter detta som en oerhört försvårande omständighet för deras arbete med att nå ut. Den rädsla som har etablerat sig har gjort arbetet mycket svårare.

Det har kanske alltid funnits ett visst stigma kopplat till socialtjänsten. Det är ett stigma som jag vet att både ledamoten och jag är varmt engagerade i att överbrygga, så att socialtjänsten ska kunna vara den fantastiska del av samhället som den är tänkt att vara. Den ska finnas där, när livet kanske i perioder är lite tuffare och man behöver en extra insats från samhället.

Det har alltså alltid funnits ett visst stigma när det gäller att sträcka ut handen till socialtjänsten, men detta har radikalt försvärats genom desinformationskampanjen.

Det här är svårt. Det handlar om att man inte kan nå ut med ett förtroende, men det handlar också om rena hotsituationer för våra socialsekreterare. Och i en tid där vi behöver ha fler socialsekreterare på plats för att arbeta med dessa frågor är det naturligtvis en svårighet i sig.

Precis som ledamoten lyfte och som jag också lyfte i mitt svar är detta också ett hot mot den demokrati som vi båda varmt värnar. Och allra allvarligast är det naturligtvis att det finns en rad barn i vårt land just nu som inte får den hjälp och det stöd som de behöver.

När Akademikerförbundet SSR gjorde en anonym medlemsenkät redan innan starten av 2022, då denna desinformationskampanj fördjupades och intensifierades, uppgav 7 procent av medlemmarna att de inte hade gjort ett omhändertagande av rädsla för vad de själva skulle bli utsatta för. Vi vet alltså att det finns barn och unga, kanske de allra mest utsatta i Sverige, som inte har fått detta stöd, eftersom man från socialtjänstens sida inte har vågat ge det.

Den nya regeringen steg in i Regeringskansliet i oktober 2022. Vi möttes dessvärre av en situation där det inte fanns ett sammanhållet arbete runt dessa frågor. Jag har i min egenskap av socialtjänstminister ägnat väldigt mycket tid under drygt ett och ett halvt år åt att säkerställa att vi har myndigheter, departement och olika slags organisationer som har rätt uppdrag och som nu också arbetar samlat för att trycka tillbaka detta.

Om det hade funnits ett tidigt sammanhållet arbete hade det inte behövt gå riktigt så här långt när det gäller denna situation. Det är inte min slutsats, utan det är slutsatsen från alla de myndigheter som vi just nu arbetar väldigt intensivt tillsammans med. Eftersom det har saknats uppdrag om att arbeta sammanhållet för att motverka detta har vi inte kunnat motverka det tillräckligt tidigt.

Det faller alltså ett stort ansvar på många i det demokratiska systemet, inklusive en rad olika partier.

Anf. 29 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag håller med om exakt allting som socialtjänstministern säger. Jag håller inte bara med; jag är även väldigt tacksam över det engagemang som socialtjänstministern visar men också det arbete som regeringen i sin helhet har startat på detta område – det är utmärkt.

Men det är inte svaret på min fråga. Jag kom att tänka på när min mamma under pandemin skulle börja näthandla mat. Hon skulle köpa lax och fick hem laxermedel, microlax. Lite så känns det nu, när jag får något helt annat än det denna frågestund ska handla om.

Min fråga handlar om regeringsunderlagets ansvar för att ha deltagit i en kampanj som har satt svenskar i fara, barn och andra, och som har ökat terrorhotet.

Jag har ingen möjlighet att ställa frågor direkt till SD, det som statsministern bad mig göra och som socialtjänstministern har bett mig göra. Jag har inte den möjligheten här i kammaren.

Det har varit anslaget att denna frågestund skulle bli av. Det har stått SD-ledamöter fritt att anmäla sig till den, men ingen har gjort det. Vi har inte fått något svar i tidningen. Vi har inte fått något svar i Jimmie Åkessons tal till nationen. Om någon ska ta politiskt ansvar för den här kampanjen blir det därför regeringen. När det handlar om LVU-kampanjen blir det då naturligt att jag riktar mig till socialtjänstministern.

Jag tycker att det är särskilt allvarligt när vi ser tendenser till att detta är en del av en större politisk metod. SD:s Kent Ekeröth hade ett stort engagemang i Paludans koranbrännarturné. Efter valet skrev han stolt: Korankravallerna gjorde sitt jobb – dreamteam.

Detta är ett exempel på hur man tillämpar den här politiska metoden: Man skapar faror ute i samhället för att sedan sprida sitt budskap om splittring.

Som jag sa är det här en mycket större fråga än ett enskilt partis inre angelägenheter. Jag menar att någon måste kunna ta ett politiskt ansvar, och det finns ingen som har en bättre ingång till Sverigedemokraterna än regeringen. Ni har byggt upp en parallell organisation inom Rosenbads skalskydd, där det samordnas politik och informeras. Där borde diskussionerna kunna tas.

Det är också oroväckande att tänka på att den här informationen delas. Har känslig information och underrättelseuppgifter delats som rör regeringens arbete mot LVU-kampanjen och hur den typen av kampanjer framkallar starka känslor som aktörer i Sverige och utomlands kan dra nytta av för att splittra och polarisera och som innebär ytterligare fara för svenskar i Sverige och utomlands liksom för barn och socialsekreterare?

Anf. 30 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag kraftigt fördömer olika slags krafter som orsakar splittring och otrygghet i vårt land och också utanför landet. Från våra utländska beskickningar har jag tagit del av hur situationen kraftigt har försämrats när det gäller säkerhetsläget, och jag har även hört dem beskriva hur inhemsk personal påverkas att sluta arbeta för den svenska staten utifrån den här situationen.

Jag reagerar med avsky men också med en stark handlingskraft varje gång jag hör detta. Vi arbetar nu handfast på en rad olika sätt för att ta just det ansvar som Gustaf Lantz efterfrågar för att säkerställa att vi bygger upp en ny trygghet. Vi arbetar med parametrar som handlar om att stärka det utländska skyddet men också för att stärka Sverigebilden även inom landet.

Vem trodde någonsin att vi skulle behöva arbeta för att stärka Sverigebilden inom vårt eget land? Sverige har internationellt sett haft ett väldigt högt förtroende inte minst när det gäller trygghet runt barn. Det är också någonting som jag försöker använda i internationella sammanhang. Att behöva informera om att LVU-lagstiftningen inte är en strafflagstiftning för vuxna utan en skyddslagstiftning för barn är nu en mycket viktig och basal del i det arbetet.

Det hade jag inte trott, och jag hade hoppats att det inte skulle behövas. Men om ledamoten är orolig för att regeringen inte tar ansvar i det här avseendet vill jag säga att jag bara är ett av alla statsråd som arbetar väldigt fokuserat mot detta. Jag kan nämna att utrikesministerns arbete är en väldigt viktig del i detta. Statsrådet Carl-Oskar Bohlin är en annan person som jag vill lyfta i det här sammanhanget, liksom handels- och biståndsminister Johan Forssell.

Detta är viktiga frågor där vi gemensamt tar ett ansvar för Sveriges roll och Sveriges anseende. Det är klart att ledamoten Lantz i nästa debatt i kammaren har möjlighet att ta replik på en sverigedemokrat och ställa frågan direkt. De möjligheterna ges ju i kammaren. Jag kan också försäkra ledamoten att det naturligtvis finns en dialog inom regeringspartierna och med stödpartiet Sverigedemokraterna om hur vi ytterligare kan förstärka arbetet för ökat skydd och ökad trygghet.

De uppgifter som har framkommit är allvarliga, och Sverigedemokraterna har ett ansvar både inför regeringspartierna och inför allmänheten att svara på dessa frågor. Ansvaret för att svara faller dock väldigt starkt just på Sverigedemokraterna.

Anf. 31 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Jag tycker fortfarande inte att jag får något svar på frågan över huvud taget. Det är ungefär som om jag skulle diskutera med en polis om infiltration och de allvarliga läckorna inom polisen och polisen då skulle redogöra för det viktiga arbete man gör för att bekämpa brott ute i samhället. Det är ju två olika frågor.

Det här handlar om hur man säkerställer att man internt i regeringens arbete, på högsta politiska nivå där mycket känsliga uppgifter hanteras, ser till att ett parti som har deltagit aktivt i LVU-kampanjen och försatt svenskar i Sverige och utanför Sverige i fara inte sitter med.

Det här är särskilt viktigt i den tid vi lever i. Jag såg Gunnar Strömmers presskonferens i går angående den mycket allvarliga situationen att kriminella gäng i Sverige har lierat sig med utländska säkerhetstjänster som driver en islamistisk agenda. Det är den tiden vi lever i, och sociala medier och internet är en del av detta. Vi måste hålla ihop i Sverige över alla partier för att gardera oss i tider av osäkerhet och göra exakt allt vi kan för att inte få detta gift innanför Rosenbads väggar eller någon annanstans.

Jag tycker att det är högst anmärkningsvärt om ett riksdagsparti genom sin kommunikationsavdelning har deltagit i och aktivt eldat på en islamistisk kampanj iscensatt av främmande makt. Detta måste vi gå till botten med, och det är regeringen som har makten att sätta kraft bakom frågorna till Sverigedemokraterna.

Anf. 32 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack till Gustaf Lantz för ytterligare en av våra interpellationsdebatter som inte bara bedrivs i en mycket fin ton utan också med ett genuint engagemang för Sveriges och Sveriges barns bästa!

Det som sker är oerhört allvarligt. Uppgifterna som har framkommit är mycket graverande, för denna desinformationskampanj skadar på djupet och i grundvalarna den svenska demokratin. Där delar jag fullt ut ledamotens syn att det är viktigt att all information som bör komma i dagen också ska göra det.

Det är viktigt att man svarar på frågor, att man är transparent och att alla partier tar ansvar. Även jag har ett klart och tydligt ansvar när moderata företrädare uttrycker saker som undergräver i det här fallet socialtjänstens möjligheter att utföra sitt viktiga arbete.

Därför är det viktigt att vi gör en rad saker, vilket vi gör. Vi har säkerställt olika slags lagstiftning som ska skydda socialtjänstens medarbetare, och vi genomför nu en lång rad lagstiftningar för att stärka barns skydd.

Ytterst handlar dock detta om att alla partier som vill kalla sig demokratiska måste ta ett djupt ansvar för att säkerställa att den fina demokrati vi lever i också kan fortsätta att vara just det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:764 om förtroendet för WHO

Anf. 33 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Elsa Widding har frågat mig vilka av alla de åtgärder som WHO föreslår inom internationella hälsoreglementet, IHR, och pandemiöverenskommelsen som jag anser kommer att leda till en mer framgångsrik pandemihantering i Sverige och om jag avser att ta några initiativ utifrån min åsikt.

Elsa Widding har vidare frågat mig om mitt beslut att rösta för eller emot IHR och pandemiöverenskommelsen påverkas av opinionen kring frågan och kring WHO i USA.

Elsa Widding har även frågat mig om jag har gjort någon analys av hur folkhälsan kan påverkas i framtiden efter injicering med GMO.

Covid-19-pandemin lamslog hela samhällen världen över och blottlade grundläggande brister i den globala beredskapen och länders förmåga att svara på omfattande hälsokriser. Covid-19 är ett tydligt exempel på att internationellt samarbete krävs både för att förebygga gränsöverskridande hot mot människors hälsa och för att stärka beredskapen inför nästa kris.

Som jag har svarat i tidigare interpellationsdebatter har WHO:s 194 medlemsländer beslutat att arbeta gemensamt för att ta fram ett globalt pandemifördrag och uppdatera IHR. Vid en extrainsatt världshälsoförsamling, eller WHA, som är WHO:s högsta beslutande organ, 2021 fattade WHO:s medlemsländer beslut om att inrätta en förhandlingsgrupp i syfte att inleda förhandlingar om ett globalt pandemifördrag. Förhandlingarna leds av presidiet, som nominerats av förhandlingsgruppen.

Det behövs ett moderniserat regelverk för att förebygga framtida hälsohot och därmed undvika att sjukdomsutbrott utvecklas till världsomfattande pandemier. Den svenska hållningen är att regelverket i sin befintliga form huvudsakligen är ändamålsenligt för en effektiv pandemihantering och att bristande efterlevnad hos länderna är ett större problem. Pandemin har illustrerat vikten av att samtliga länder följer samma regelverk och inte sätter upp onödiga hinder för att främja hälsa och rädda liv. Utgångspunkten för svensk del är därmed att IHR:s syfte och omfång inte ska förändras jämfört med i dag men att brister måste åtgärdas.

Regeringens övergripande målsättning är att få till stånd ett ändamålsenligt internationellt regelverk som kan stärka det multilaterala samfundets förmåga att förebygga och hantera pandemier samt bidra till god nationell, regional och global beredskap och kapacitet att hantera pandemier. Förhandlingarna om ett pandemifördrag och översynen av IHR pågår och utgörs av multilaterala förhandlingar som Sverige deltar i, och regeringen håller riksdagen löpande informerad. Sverige har varit aktivt i hela processen, och resultatet av förhandlingarna kommer att rapporteras till WHA. När det finns färdigförhandlade artiklar eller ett förslag till pandemifördrag kommer regeringen att ta ställning till det i vanlig ordning. Om riksdagens godkännande krävs för att Sverige ska kunna ingå fördraget kommer ett sådant att inhämtas. Förslagen på ändringar i IHR kommer WHA att ta ställning till, och innan dessa träder i kraft kan medlemsländerna reservera sig vid behov.

Flera av de frågor som tas upp har jag svarat på i tidigare interpellationer, och gällande de frågor som ställs till WHO om agerandet vid covid-19-pandemin bygger flera av dessa på felaktig information och är vilseledande. WHO:s roll som FN:s fackorgan för hälsofrågor är att leda och samordna det internationella hälsoarbetet, och det globala pandemifördraget syftar till att stärka det internationella samfundets och även varje enskild stats förmåga att arbeta förebyggande mot hälsokriser. De åtgärder som utfördes i Sverige under covid-19-pandemin beslutades av regeringen.

Det finns mycket felaktig information som omgärdar denna fråga, och det är viktigt att vi tillsammans arbetar för att situationen vi ställdes inför 2020 när covid-19-pandemin utbröt inte ska upprepas.

Vaccination är fortfarande det mest effektiva skyddet mot allvarlig sjukdom och död i covid-19, och regeringen fortsätter att arbeta för att öka vaccinationstäckningen i de grupper som rekommenderas vaccination. Vacciner, liksom övriga läkemedel, utvecklas, testas och regleras precis som andra läkemedel i en noggrann process som styrs av ett strikt regelverk.

Ett mRNA-vaccin räknas inte som ett GMO, då vaccinet inte innehåller en organism.

Läkemedel granskas alltid av Läkemedelsverket, eller någon av dess motsvarigheter i annat EU-land via gemensamma processer, innan de kan användas för behandling av människor. Det ställs höga krav både på att läkemedlet ska kunna uppvisa effekt och på att säkerheten är hög. Säkerheten bedöms både i samband med godkännandet och följs också upp efter ett godkännande för att fånga upp biverkningar som är ovanliga eller som uppkommer efter längre tid.

Folkhälsomyndigheten gör bedömningar av vilka vacciner som bör ingå i vaccinationsprogrammen och lämnar rekommendationer om detta.

Prot. 2023/24:126
31 maj

Anf. 34 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja för att svara på detta, men jag tror nog att statsrådet spelar lite teater.

Faktaunderlaget till allt jag säger här finns på min personliga Mynewsdesk. Men låt mig bemöta en viktig sak, nämligen lögnen om att vaccinen skulle vara testade av Europeiska läkemedelsmyndigheten, EMA.

EMA blev tvunget att acceptera de testresultat som kom från USA. Myndigheten har inte gjort egna tester, utan det var Sverige och Frankrike som blev utsedda av EMA att granska underlaget från USA. Invändningarna var många. Jag har själv sett mejlväxlingarna. Det var över 100 invändningar, om jag minns rätt, varav några var mycket allvarliga. Innan de ens blev besvarade skickades över 800 000 vaccindoser till Sverige.

I dag vet vi att mRNA införlivas i det mänskliga genomet och resulterar i produktion av för människan okända proteiner. Det är också därför som kroppen angriper sig själv, Jakob Forssmed, om någon undrar varför så många nära och kära plötsligt dör i exempelvis accelererande cancer. Men det här är såklart bara en av många förklaringar till turbocancern, som jag har pratat om tidigare.

Statsrådet vill inte gärna ta en diskussion om genmodifieringens konsekvenser för folkhälsan. Det förstår jag. Men besvara gärna frågan om varför det inte gjordes någon ordentlig uppföljning av alla personer som injicerats, trots att en nödgodkänd och helt oprövad genterapiprodukt används för vaccinering. Mycket höga dödstal bekräftades redan i Pfizers kliniska data.

Alla som har låtit sig injiceras behandlas ungefär som labbråttor. I bästa fall överlever de en tid. Vi får se. Mina killars älskade far överlevde inte, tyvärr. Han gick bort två veckor efter vår senaste debatt i turbocancer efter tre injektioner med en oprövad genterapiprodukt.

Gå in på Mynewsdesk Elsa Widding och läs om domstols-case i Australien. Där finns även en mer detaljerad beskrivning av GMO och hur man kom fram till att injektionerna är GMO. Lite kortfattat: Paragraf 10 i gentekniklagen i Australien definierar vad en genetiskt modifierad organism, GMO, är. Såvitt jag vet gäller samma lagstiftning även i Sverige, eller i alla fall i Europa, Afrika och USA. Det är tre delar.

Låt mig börja baklänges med bokstaven o: Organism är en biologisk enhet som kan överföra genetiskt material; en organism som modifieras med genteknik. Genteknikdelen kräver att man visar en teknik för modifiering av gener eller annat genetiskt material. Det är enkelt i det här fallet.

Sedan har vi det fysiska transportsättet av det genetiska materialet: Genetiskt modifierade organismer som kan överföra genetiskt material. Lipidnanopartiklar transporteras till kroppens alla organ, inklusive hjärnan, Jakob Forssmed. På så vis överförs det genetiska materialet fysiskt från sprutan till kroppens celler. Det är inte tal om något som stannar i armen.

Varken Pfizer, Moderna eller Astra Zeneca har förnekat detta, och det gör inte heller chefen för Australiens Office of the Gene Technology Regulator. Det här har varit uppe i ett domstols-case. Problemet är att enligt den australiska gentekniklagen måste alla som hanterar GMO i Australien regleras av en GMO-licens. Till skillnad från Astra Zeneca misslyckades

Svar på
interpellationer

Pfizer och Moderna med att ansöka om GMO-licenser. Det är ett allvarligt brott, och det är vad dessa case handlar om. Hur det ligger till i Sverige kan statsrådet fundera över till nästa interpellation.

Mänskligheten har aldrig tidigare skadats i den här omfattningen. Hur kunde vi då hamna där? Jo, genom en tvåstegsraket. Definitionen av vad en pandemi är gjordes om innan svininfluensan från att tidigare ha krävt många döda till att det plötsligt räckte med en stor smittspridning i världen. Utan ändringen av definitionen hade vi inte ens haft en pandemi. Statistiken för överdödlighet från 2020 bevisar också att det inte var en pandemi enligt den gamla definitionen, som ju handlade om dödlighet.

Men hur fick man då till de åtråvärda smittalen? Jo, de skapades genom ett specialdesignat test som i och för sig aldrig tillverkades för att påvisa infektion men som fungerar för att snabbt få upp smittotalen.

Anf. 35 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar Elsa Widding för inlägget, som gör det tydligt att vi ser väldigt olika på verkligheten.

Det fanns ingen pandemi, och det fanns ingen smitta, säger Elsa Widding. Vaccinet, som har hyllats av ett samlat vetenskapssamhälle som har fått Nobelpris för att det bidrog till att rädda liv och öppnade våra samhällen, orsakar all tänkbar sjukdom, lidande och död som vi ser i världen.

Det är svårt att diskutera när man inte ens finns på samma planet i den här typen av frågor. För min del är det tydligt; jag arbetar oförtrutet varje dag för att Sverige ska vara bättre rustat inför nästa pandemi. Vi kan vara säkra på att någon gång kommer ytterligare ett nytt smittämne som sprids över världen och som kan leda till svår sjukdom och död och stora konsekvenser för våra samhällen, i likhet med det vi såg under covid-19-pandemin.

Fråga gärna sjukvårdspersonalen som behandlade personer som drabbades av covid-19, inte minst i pandemins inledning, om det fanns någon smitta, om det fanns någon pandemi, om det fanns någon död, om det fanns något lidande på de svenska sjukhusen i samband med detta.

Vaccinet har varit oerhört viktigt i det här sammanhanget. Det har förstås prövats noga. Säkerhet i kombination med effektivitet har naturligtvis prövats, och det följs naturligtvis upp kontinuerligt precis som andra läkemedel och vacciner. Vacciner är aldrig utan biverkningar, och de redovisas öppet hos Läkemedelsverket.

Vad gäller GMO konstaterade jag redan att det här inte räknas som en GMO. Det är ingen organism. Det är också något som Läkemedelsverket har konstaterat. Sedan bör frågor ställas till dem hur de ser på detta i övrigt.

Anf. 36 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det är viktigt att uppföra sig respektfullt mot varandra när den andra talar.

Anf. 37 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Förlåt!

Det fanns visst en pandemi. Statsrådet hörde fel. Det fanns en pandemi enligt den nya definitionen, men det fanns ingen överdödlighet 2020. Därför skulle det inte ha varit en pandemi enligt den gamla definitionen. Det var det jag sa.

Tillbaka till Folkhälsomyndigheten, som helt instämmer. De skriver att PCR-testerna inte var lämpade för att detektera smittspridning. Det var min poäng. De skriver att PCR-tekniken som används i test för att påvisa virus inte kan skilja på virus med förmåga att infektera celler och virus som oskadliggjorts av immunförsvaret, och därför kan man inte använda dessa tester för att avgöra om någon är smittsam eller inte. Det är Folkhälsomyndigheten som säger det, inte jag.

Vad hände då? Ingenting. Politikerna brydde sig helt enkelt inte; de bara fortsatte spela med. Nu är det väldigt viktigt att de ansvariga ställs till svars och att vi får reda ut vem som har gjort sig skyldig till vad i det här landet.

Jag fick så sent som i går höra att det har skickats in en anmälan till Åklagarmyndigheten. Vad jag förstår är det statsrådet här som är anmäld och även den tidigare socialministern, om jag har fattat saken rätt. Jag har inte läst anmälan ännu, men jag ska göra det och såklart lägga ut den på min Mynewsdesk.

Det här är ju väldigt viktigt, inte minst nu när det planeras för nya övergrepp på världens befolkning. Albert Einstein sa en gång att världen inte kommer att förstöras av dem som gör det onda utan av dem som ser på utan att göra någonting. Jag tycker att det är någonting som är värt att reflektera över i sommar.

Helst skulle vi ju vilja ignorera Världshälsoförsamlingens överläggning i Genève, som avslutas i morgon, och bara konstatera att världen helt enkelt inte ställer upp på alla påhitt. Det är glädjande om Sverige inte är med och driver igenom de groteska skrivningar som vi tidigare har sett och som vi med näbbar och klor har försökt kämpa emot.

Pandemiöverenskommelsen skjuts lite på framtiden, men IHR försöker man få igenom och rösta om utan att medlemsländerna har fått en enda dag på sig att läsa vad som ska röstas om. Man bryter mot sina egna regler.

I det senaste arbetsmaterialet som jag sett, från april 2024, har språket urvattnats en hel del, och det är inte alltid så lätt att förstå vad som avses. Ord har bytts ut och flyttats till bilagor, men innebörden är densamma. Ordet shall, alltså ska, upprepas om och om igen. Artiklarna 24, 27 och 31 handlar om hur man ska påtvinga resenärer vaccinpass när de reser utomlands. Om man korsar en landsgräns kan landet man anländer till tvinga en att genomgå medicinsk undersökning och profylax, alltså någon form av behandling, vaccination med mRNA-injektioner och isolering eller karantän. Vi får se hur det här slutar.

Talet som Tedros Ghebreyesus gav visar tydligt hur farligt och olämpligt WHO har blivit. Han är ute efter att motivera större samordning av makt till WHO.

Den hälsopolitik som WHO drev och fortfarande driver stängde försörjningskanaler, stängde arbetsplatser för tiotals miljoner daglönare, stoppade rese- och turistinkomster som miljontals låginkomsttagare var helt beroende av, stängde marknader och drev hundratals miljoner människor rakt in i fattigdom.

WHO:s rekommendationer, som många länder sorgligt nog följde och som statsrådet här vill att ännu fler ska följa i framtiden, ökade skuldsättningen för nationer globalt med direkta effekter på barnadödlighet och förmågan att öka den ekonomiska tillväxten.

WHO:s missgrepp har resulterat i ökat antal dödsfall i både malaria och tuberkulos. Ännu högre antal dödsfall väntas i spåren av den ökade fattigdomen.

Finansieringen av viktiga sanitets- och näringsprogram har också minskat eftersom WHO drivit på för att öka finansieringen till massvaccination på bekostnad av dessa livsviktiga program. Det här gör man i länder med en ung befolkning för en sjukdom som drabbar äldre men som dessa äldre redan är immuna mot och dessutom mot ett virus som redan har muterat vidare.

WHO jobbar inte för folkhälsan i världen. WHO jobbar åt vaccinindustrin och möjligen åt djävulen själv, om jag får säga det, om vi nu ska tro att han finns.

Skolstängningar har resulterat i cementerad fattigdom. Som en konsekvens har, enligt beräkningar, upp till 10 miljoner fler flickor tvingats in i avskryvda barnäktenskap. När Tedros Ghebreyesus i sitt inledningstal säger att hela världen togs som gisslan leds mina tankar till just dessa barnäktenskap.

Fru talman! Världen togs som gisslan av de fruktansvärda människor som tog över folkhälsan, använde WHO som ett verktyg med dess lednings samtycke och samtidigt tjänade hundratals miljarder dollar i vinst genom skador som påtvingades andra.

Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Som jag har konstaterat flera gånger i den här kammarken har Sverige ingen ambition att lämna över svensk beslutanderätt till WHO gällande svensk pandemihantering eller för den delen andra hälsoåtgärder.

Vi förhandlar det här på sedvanligt sätt. Vi har varit aktiva i förhandlingarna för att bevaka våra, Europas och framför allt hälsans intressen i de här sammanhangen. Vi har löpande informerat riksdagen om detta.

Nu kommer ju inte WHA att gå i mål med något pandemifördrag, utan det kommer att bli en fortsatt process. I morgon, tror jag, kommer man att besluta om hur man ska hantera det här vidare. Det är uppenbart att vi behöver ett bättre samarbete i världen för att få kännedom om smittspridning och kunna dela data på ett bättre sätt men också ha ett mer gemensamt förhållningssätt i de här frågorna så att vi kan skydda liv och hälsa på bästa sätt.

Det här är naturligtvis viktiga frågor, och här pågår diskussioner och samtal och förhandlingar precis som när det gäller andra internationella åtaganden som Sverige gör eller konventioner. Det är alltså inget konstigt som pågår här på något sätt. Och jag vill understryka att detta inte är WHO:s vilja. Det är de 194 medlemsländernas vilja att vi ska förhandla om detta.

Det går heller inte att ta olika förslag som har spelats in som intäkt för att det kommer att bli slutresultatet. Så är det inte i den här förhandlingen, och så är det heller inte i andra förhandlingar.

Jag skulle vilja säga att det finns rätt lite dramatik i den här förhandlingen. Däremot finns det stor dramatik i om världen drabbas av olika typer av pandemier. Då behöver man försöka skydda liv och hälsa på bästa sätt.

Naturligtvis har världen dragit lärdomar av den senaste pandemin som verkligen är värda att ta fasta på. Det är klart att det fanns olika regimer som utnyttjade pandemin för att genomföra auktoritära åtgärder på olika sätt. Därför är det viktigt att hälsan står i fokus och att skydd av liv och hälsa är oerhört centralt för världen. Det är det för mig, och det är det som vägleder mitt arbete varje dag.

Anf. 39 ELSA WIDDING (-):

Fru talman! Det sägs att världen var oförberedd på covid-19. Det var snarare vi som var oförberedda på hur WHO skulle kapa folkhälsopolitiken för ett virus som i de flesta länder har en infektionsdödlighet ungefär som ett vanligt influensavirus.

Om världen vill ta itu med risken som en upprepning av covid skulle innebära är det bättre att ta itu med dess orsak, som sannolikt har varit en laboratorieläcka. Ingenting i texterna till det föreslagna pandemiavtalet eller IHR-ändringarna hänvisar ens till det här.

Om WHO får hållas med sina förslag kommer risken för nya patogener att öka dramatiskt, inte minska. Tills de grundläggande orsakerna till WHO:s felgrepp har åtgärdats, inklusive det ständigt ökande inflytandet på organisationen från privatpersoner och företag och de uppenbara intressekonflikterna, kommer världen att stå inför ökade risker och kanske en snar upprepning av den katastrof som vi nyligen utsattes för.

Sverige som demokratiskt land får aldrig acceptera att folkhälsan plötsligt handlar om vinst och centralisering snarare än befolkningens hälsa.

Statsrådet här ser lättvindigt på att genmodifiera människan. Statsrådet leker med själva skapelsen och tänker inte på vad straffet kan bli.

Den som är troende kanske skulle drista sig till följande citat: ”Fader, förlåt dem, ty de vet inte vad de gör.” Var det inte Jesus som sa så när han hängde på korset? Jag tror att det är Lukasevangeliet 23:34. Jag har gått sex år i söndagsskola.

Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Skriften kan alltid citeras, också i den här kammaren, med förtjänst.

Det här är väldigt viktiga frågor, och jag blir bekymrad av hållningen i de här frågorna.

Vi behöver ta på stort allvar att världen kan drabbas av nya pandemier. Vi behöver ta på stort allvar att det finns stora risker för ökad antibiotikaresistens som gör att vi får betydande problem med vårt hälsosystem och våra möjligheter att behandla cancer, att göra operationer och att behandla infektioner på olika sätt.

Världen behöver samarbeta mer kring de frågorna, för det är globala och gränsöverskridande frågor. Det kan man tycka vad man vill om. Men virus och bakterier känner inte de gränser som vi har, och då behöver vi internationellt samarbete för att värna människors liv och hälsa.

Det är det som är i fokus för regeringen med de här förhandlingarna, inte att lämna över makt till WHO eller någonting sådant. Varför skulle vi vara intresserade av det?

Vi är intresserade av att värna svenska medborgares och alla världens medborgares liv och hälsa. Då är det många saker som krävs: mer av hälso- och sjukvård och mer av möjligheten att bekämpa infektioner, att ha tillgång till vatten och sanitet och att se till att det finns grundläggande kunskaper om infektioner och annat. Men det ska också finnas hälsovårds-system som kan klara detta. Vi behöver också förbereda oss gemensamt för stora utbrott av mycket farliga och smittsamma sjukdomar som världen mycket väl kan drabbas av även i framtiden.

Det är detta som förhandlingarna som pågår just nu syftar till. De kommer med all sannolikhet att pågå en tid framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:722 om Malmbanan

Anf. 41 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Fredrik Lundh Sammeli har frågat mig om vilka åtgärder jag och regeringen planerar att omedelbart vidta för att adressera de akuta leveransproblemen på Malmbanan och säkerställa att kapaciteten upprätthålls. Fredrik Lundh Sammeli har vidare frågat mig om vilka långsiktiga strategier och åtgärder jag och regeringen har för att säkerställa en stabil och effektiv järnvägsinfrastruktur på Malmbanan och i regionen.

Transportinfrastrukturen i norra Sverige har en avgörande betydelse för både arbetspendling och godstrafik i regionen. Regeringen har därför gett Trafikverket i uppdrag att prioritera åtgärder i den gällande nationella planen som avser kapacitetsökningar på Malmbanan. Det handlar om flertalet förlängningar av mötesstationer: Harträsk, Nourtikon, Näsberg och Murjek. Trafikverket ska enligt uppdraget verka för ett så tidigt färdigställande som möjligt av de aktuella åtgärderna och möjliggöra ett effektivare genomförande genom samordning med andra planerade trimnings- och re-investeringsåtgärder på sträckan.

Behoven inom den svenska transportinfrastrukturen är stora, och underhållet är eftersatt. Det har under många år inte genomförts tillräckligt med underhåll av vägar och järnvägar, vilket har bidragit till det uppdämda behov som nu är för handen. Därför gav regeringen i augusti förra året Trafikverket i uppdrag att redovisa åtgärder för att stärka järnvägsunderhållets genomförande och järnvägstrafikens robusthet, tillförlitlighet och punktlighet.

Regeringen har också inlett arbetet med en ny nationell plan för perioden 2026–2037. I januari i år redovisade Trafikverket det underlag som kommer att ligga till grund för en infrastrukturproposition med nya ekonomiska ramar och inriktning för en ny plan.

Anf. 42 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Dubbelspår på Malmbanan behöver byggas nu, och det är bråttom.

Intäktsförluster på 100 miljoner om dagen och en massiv upplagring av malm – det innebar vinterns haveri på Malmbanan. LKAB har meddelat att de måste dra ned på sin produktion på grund av banans usla skick, och

den begränsningen får också följder för exporten. Malmbanans kapacitet utnyttjas redan fullt ut, och det finns därför heller inget utrymme för att rulla ut det redan nu uppbyggda lagret. Och problemen växer.

Risken är överhängande att LKAB tvingas säga upp hundratals anställda och att statskassan går miste om miljarder i intäkter om inte snabba och omfattande förbättringar av banans kapacitet genomförs. Det är utifrån detta allvarliga läge jag ställde min interpellation till statsrådet.

Vilka åtgärder tänker regeringen omedelbart vidta för att säkerställa kapaciteten? Vad är regeringens plan framöver för att säkerställa en stabil och fungerande Malmbanan, som klarar av att möta ett växande behov?

Svaret jag får känns därför lite väl mycket standardsvar 1 A. Läget är ju så mycket allvarligare, herr statsråd.

Underhållet är eftersatt – ja. Investeringar av projekt som tidigare regeringen har säkerställt i plan påskyndas – bra. Men svaret på detta akuta problem kan inte vara att regeringen har påbörjat arbetet med en nationell plan för perioden 2026–2037. Det håller inte. Vi är i ett helt nytt läge. Den 137 år gamla Malmbanan försämras snabbt. Den gröna omställningen i norra Sverige ökar behoven, och allt detta sker här och nu.

Fru talman! I början av förra året riktades Europas blickar mot Kiruna. Sverige har en stolt framtid som gruvnation, sa näringsminister Ebba Busch, och i handen höll hon de sällsynta jordartsmetaller som unionen behöver för den gröna omställningen. Om regeringen fortsätter att vara passiv kommer det att vara och förbli tomma ord.

Det är hög tid att regeringen agerar för att Malmbanan får det dubbel-spår som krävs för att säkra framtiden som gruvnation. När statsrådet i sitt svar till mig säger att ”transportinfrastrukturen i norra Sverige har en avgörande betydelse för både arbetspendling och godstrafik i regionen” är det bara halva sanningen.

Malmbanan är helt avgörande för Sverige som nation. Den knyter ihop hela vårt land, och den är en förutsättning för en stor del av vår basindustri. Exportvärdet den skapar är också en viktig grund i vår välfärd.

Malmbanan är en central del av vår nationella infrastruktur och viktig för Sveriges export. Närmare 50 procent av allt tonnage som fraktas på Sveriges järnvägar går på ett bräckligt enkelspår mellan Luleå, Kiruna och Narvik. Den gröna omställningen av industrierna i Norrbotten och norra Sverige leder också här och nu till ett ökat behov av transporter.

Vad vidtar regeringen för akuta åtgärder här och nu utöver det som var känt redan innan vinterns haveri? Hur ser regeringens långsiktiga plan ut?

Mer behöver göras än det svar statsrådet gav inledningsvis, och det hoppas jag få debattera.

Anf. 43 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag kände också att jag ville dela med mig av ett samtal vi hade i onsdags när Omtag Svensk Järnväg bjöd in till ett frukostmöte för lanseringen av rapporten *Industribröms eller industrilyft*? Det finns väldigt mycket matnyttigt i den rapporten.

I samtalet deltog också SSAB och Hitachi från Ludvika. De var två av de tjugo företag som hade intervjuats i rapporten och som beskrev just det som föregående talare berättade om – hur industrin påverkas när järnvägen inte fungerar.

Som man kan läsa i rapporten består industrin av 800 000 människor som jobbar där. Det är 20 procent av landets bnp. Ändå ser vi att de har svårighet att få ut sitt gods, bland annat på grund av störningar som sker men också på grund av att det faktiskt är för liten kapacitet. När det görs underhåll på spåren stoppas det upp, och man kan då inte åka som vanligt.

Jag skulle vilja säga att det är en väldigt läsvärd rapport som tar upp mycket. Ett exempel som tas upp är att transporttiderna ökar, vilket gör att det finns en osäkerhet från många företag om man egentligen ska våga anlita tåget. Till exempel har transporttiden mellan Hallsberg och Göteborgs hamn ökat med 35 procent de senaste drygt 20 åren.

Sedan 1985 har de långväga godstransporterna fördubblats, men nästan all den ökningen har skett på väg med lastbil. Med tanke på behovet av klimatomställning kan man tycka att transporter inte ska behöva ske på väg för att järnvägen inte håller måttet.

Vi vet att ett fullastat godståg motsvarar 50 lastbilar eller 70 långtra-dare. Det går 400 godståg per dag i Sverige. Det är klart att det är viktigt att järnvägen fungerar och att den fungerar här och nu.

Den tidigare S-ledda regeringen hade ett godstransportråd som sam-lade branschen. Det skulle vara intressant om statsrådet ville säga något om hur detta arbete löper på och om det har uppdaterats. Vad händer när statsrådet träffar branschen?

Som opposition är vi inte delaktiga, men om man har ett råd finns det minnesanteckningar och så vidare. I dag finns det inte något som opposi-tionen kan ta del av, så det skulle vara intressant att höra statsrådet resonera lite grann kring godstransportstrategi här och nu.

Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det gör jag gärna, Gunilla Svantorps, för godstrafik och godskapacitet är en av de mycket tydliga prioriteringarna. Det är bara att fråga sektorn själv hur nära och tät dialog jag har med de godstransportörer och företag som ledamoten nämnde. Jag har haft möte med dem på departementet.

Det är självfallet så att transportinfrastrukturen är antingen en flaskhals eller en möjliggörare för de stora industriinvesteringar som nu görs i vårt land. Så är det också för den beredskapshöjning som behöver ske och som sker genom utbyggnaden av försvaret till följd av vårt medlemskap i Nato.

Vi arbetar alltså mycket och nära, inte bara genom möten. Redan i det här skedet kommer detta till uttryck i de beslut som fattades i uppstarten av revideringen av den nationella planen, för att prioritera upp godstrans-portflödena.

Fredrik Lundh Sammeli säger att jag gav ett standardsvar 1 A. Det är rätt om man med detta menar att ett standardsvar 1 A innebär att jag pekar på åtgärder som har vidtagits för att så snabbt som möjligt öka kapaciteten på Malmbanan.

Vi har gett Trafikverket i uppdrag att tidigare lägga förlängningar av mötesstationer, inte på en plats, inte på två platser, inte på tre platser utan på fyra platser, för att öka kapaciteten i det korta perspektivet. Akuta åtgärder behövs med tanke på de stora behov som finns.

Om Fredrik Lundh Sammeli menar allvar med att dubbelspår på Malm-banan behöver byggas nu – alltså i dag, fru talman – faller ett stort ansvar tillbaka på den förra regeringen. Så är det med planering av transportinfra-struktur. Ledamoten blir själv svaret skyldig. Varför gjorde inte den förra regeringen som den här regeringen, det vill säga prioriterar upp Malm-banan, ser vad vi kan göra för att få olika åtgärder på plats snabbare och ser till att arbetet med att ta fram planer för järnväg mellan Luleå och Boden kommer igång.

Arbetet är redan igång, fru talman. Trafikverket har påbörjat arbetet med att ta fram järnvägsplaner för dubbelspår på sträckan Luleå–Boden, trots att finansieringsbeslut ännu inte är på plats, tack vare att regeringen är så tydlig med att detta är ett intresse inte bara för norr och inte bara för Sverige utan också för EU och våra allierade i Nato.

Trafikverket bedömer själva att intensifieringen av arbetet med att ta fram järnvägsplanerna kan innebära att processen för att få på plats ett dubbelspår på sträckan Luleå–Boden förkortas med två till tre år. Detta är delar i standardsvar 1 A från den här regeringen.

Vi agerar också för att se vad som är möjligt när det gäller att öka ka-paciteten för stax, det vill säga axeltrycket. Om man ökar kapaciteten från 30 till 32 ½ ton kan kapaciteten på Malm-banan ökas med 10 procent.

Jag var själv på besök i Narvik för ungefär en månad sedan tillsammans med mina nordiska kollegor från Finland och Norge och ställde då frågor till Jernbanedirektoratet om hur de ser på arbetet på norsk sida och hur det kan skyndas på.

Trafikverket, Jernbanedirektoratet och Bane NOR arbetar tillsammans för att få stax-ökningen på plats. Det är viktigt för Kaunis Iron, det är vik-tigt för LKAB, det är viktigt för Sverige och det är viktigt för EU.

Kom inte och säg att regeringen inte agerar med hög hastighet! Frågan kommer tillbaka till ledamoten, fru talman: Vad gjorde man, och varför agerade man inte på samma sätt när man själv hade chansen?

Anf. 45 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Trafikverket har konstaterat att den akuta kapacitetsbristen på sträckan Luleå–Boden infaller redan år 2030. Jag stöder myndighetens förslag att lånefinansiera bygget av dubbelspår på denna sträcka utanför den befintliga infrastrukturplanen. Men det är inte tillräckligt. I det här läget måste mer saker till.

Vi kan debattera under lång tid vad som har gjorts tidigare, men vi vet att Malm-banan har varit prioriterad. Den har varit utpekad, och det är där-för det sker saker här och nu. Det är inte så att regeringen tillträdde och kom till ett tomt bord. Malm-banan har funnits i plan och har varit priorite-rad, men det som nu sker i Norrbotten kräver något mer. Vinterns haverier visar att banan är i sämre skick än vad alla har trott.

Den gröna omställningen kräver högre kapacitet än vad vi trodde för fem år sedan. Det händer här och nu, och vi vet alla att man inte bygger ett dubbelspår eller en annan bana bara pang på. Det är därför regeringen nu behöver vara tydlig med vad man tänker om utvecklingen under de kom-mande åren.

Dubbelspår på hela sträckan är den enda rimliga målbilden, och det är viktigt att man påbörjar detta arbete så att det blir verklighet under åren framöver. Det är dock inte tillräckligt att peka ut Malmbanan som ett prioriterat objekt i nationell plan, utan extra investeringar måste tillföras även på kort sikt. Här måste regeringen säkerställa att alla myndigheter jobbar mot ett och samma mål och inte sitter fast i regelverken.

Det är jättebra att vi nu påskyndar en del av de saker som har varit planerade. Detta i sig riskerar att minska kapaciteten ytterligare, och här behöver regeringen gå in för att säkerställa att alla aktörer samverkar och hanterar en situation som är akut. Detta kan innebära annorlunda och dyrare lösningar, men målsättningen måste vara väldigt tydlig: att minimera stängningar av banan och maximera effekten av det som nu görs.

Malmbanans betydelse för Sveriges bnp, industrier och klimatomställning kan inte nog understrykas. De åtgärder som krävs för att säkerställa Malmbanans kapacitet saknar motstycke i jämförelse med andra infrastrukturprojekt. Det kanske till och med är så att hela projektet måste hanteras utanför den nationella infrastrukturplanen.

Höj banavgifterna, och hitta en modell för att säkerställa dubbelspår på sträckan Narvik–Luleå! Lånefinansiera hela bygget, eller avstå från vinstutdelning från LKAB under en tioårsperiod och låt bolaget finansiera bygget!

När det gäller den exakta modellen är det inte jag som ska stå här och peka ut en sådan, men det råder inget tvivel om att vi måste agera här och nu. Om vi agerar kan Malmbanan byggas ut och rustas på ett sätt som inte bara gynnar gruvindustrin utan hela Sverige och alla de samhällen och näringar som är beroende av Malmbanans transporter.

Om regeringen inte gör något och inte tar på sig ledartröjan och agerar kommer det att stå oss alla dyrt. Vilka nya åtgärder och insatser gör regeringen, och hur tänker ministern säkerställa att kapaciteten på Malmbanan ökar här och nu och framöver? För det är detta som krävs.

Anf. 46 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! När det gäller flaskhals eller möjliggörare behöver vi i politiken tydliggöra vad vi egentligen vill och identifiera flaskhalsar för att sedan göra något åt dem. Detta var något som den tidigare S-regeringen gjorde när man konstaterade att vi behöver bygga nya stambanor därför att vi har för lite kapacitet. Vi behöver frigöra kapacitet så att den regionala trafiken kan åka på de stambanor som redan finns.

De brister som de nya stambanorna var tänkta att lösa kvarstår ju, och vi har ännu inte hört vad regeringen tänker göra åt det mer än att vi väntar på den nationella planen. På 1800-talet kunde de bygga järnväg på sju år, fru talman. I dag tar det sju till tio år att bara planera, och oändligt många fler år att sedan bygga, järnvägen. Jag tänker att man som politiker behöver fundera lite grann på vad det är som gör att det tar så lång tid i dag, när vi borde ha oändligt många fler resurser till vårt förfogande än vad de hade på 1800-talet.

Vi har haft jättemånga seminarier i riksdagen om järnvägen och järnvägens betydelse. Jag tror att det var i höstas som de södra handelskammarna var här och hade tagit med sig handelskammaren i norr för att tydliggöra just det som Fredrik Lundh Sammeli var inne på, nämligen att hela landet är beroende av vad som händer uppe i norr. Norr är även beroende

av vad som kommer att hända nere i söder. Det här skulle jag vilja att statsrådet reflekterade lite över. Hur ska vi få ett land som hänger ihop och där flaskhalsarna inte stoppar vår industriutveckling?

Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka för engagemanget från ledamöterna.

Fredrik Lundh Sammeli är inne på att Malmbanan är av mycket stor betydelse inte bara för norr utan för hela Sverige, och som jag sa i ett tidigare inlägg gäller det inte bara innanför landets gränser utan även utanför dem. Den har betydelse för EU, Nato och vårt grannland Norge. Detta är alltså en mycket angelägen fråga.

Det är dock ett förhållandevis högt tonläge med tanke på att regeringen nu på kort tid ändå har gjort så mycket som syftar till att snabbare få åtgärder inom nuvarande nationell plan på plats. Att järnvägsplanen nu tas fram för dubbelspår Luleå–Boden innebär ju att arbetet är igång. Det finns inga andra steg som skulle kunna påskynda det arbetet utöver de steg som redan har tagits.

Järnvägsplanen tas fram av Trafikverket, och man bedömer att detta kortar processen med två tre år. Det är väldigt angeläget inte minst mot bakgrund av det årtal som ledamoten själv nämner, det vill säga 2030. Då kommer det att bli ännu tuffare med kapaciteten på en redan hårt ansträngd bana, och det är därför regeringen har vidtagit och vidtar åtgärder.

När det gäller frågan om alternativ finansiering har regeringen öppnat för det. Vi har varit tydliga med att alternativ finansiering av infrastruktur kan komma att behövas, och vi prövar det nu aktivt. Det pågår ett arbete. Detta är viktigt för att få mer pengar till infrastruktur men också för att få mer infrastruktur för pengarna. Från regeringens sida sitter vi dock inte och väntar på att den nationella planen ska dimpa ned efter att vi har kommit till riksdagen och låst ramarna i infrastrukturpropositionen, fru talman, utan vi agerar redan här och nu.

Det vi får höra från Fredrik Lundh Sammeli i dag är kanske ett exempel på någon som har förberett sig inför en debatt men sedan inte tar intryck av vad som faktiskt sägs i debatten. Vi förlänger mötesstationer. Med Norge tittar vi på hur man kan snabba på det här med staxkapaciteten så att vi kan öka kapaciteten på Malmbanan med 10 procent genom att helt enkelt möjliggöra för tyngre last. Vi har med en mycket tydlig riktning sett till att Trafikverket redan har påbörjat järnvägsplanearbetet för Luleå–Boden.

Här pågår alltså ett arbete, och det pågår förstås även i nära dialog med Trafikverket, Norge och den industri som är väldigt angelägen om att bygga ut kapaciteten på Malmbanan, liksom med försvaret och Nato. Jag var själv på Natohögkvarteret i Bryssel i förra veckan och hade samtal om just Malmbanan och andra viktiga delar av den svenska infrastrukturen som behöver höjas för att stärka kapaciteten i väst-östlig riktning, vilket vår egen försvarsberedning har lyft fram.

Jag tror alltså inte att vi ligger så långt ifrån varandra i engagemangsnivå. Skillnaden är att vi har vidtagit åtgärder inom nuvarande nationell plan för att skynda på åtgärder. Samtidigt är det viktigt att vi har med de åtgärder som krävs för att öka kapaciteten när vi tar fram nästa nationella plan.

Prot. 2023/24:126

31 maj

Svar på
interpellationer

När det gäller just nya stambanor för höghastighetståg är det lite modigt av ledamoten Gunilla Svantorp att ta upp det i den här debatten. Beslutet att avbryta den planeringen frigör ju 163 miljarder, enligt Riksrevisionens beräkningar. Projektet hade riskerat att tränga undan andra mycket viktiga och nödvändiga åtgärder i systemet. Det är anledningen till att vi avbröt den planeringen, just att vi har så många andra stora behov i vårt land. Det kan vi säkert återkomma till – nu är min talartid slut.

Anf. 48 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Dubbelt spår på Malmbanan är inte bara helt avgörande för Sveriges industri och landets ekonomi och välbefinnande, utan det är – som statsrådet pekar på – även en viktig del i att ur ett Natoperspektiv förstärka och bygga ut en försvars- och beredskapsförmåga i hela Barentsregionen. När jag säger att Malmbanan är en pulsåder menar jag verkligen det. Det är Sveriges tyngst trafikerade järnväg. Den har flaskhalsar som måste bort, annars blir vi alla förlorare.

Byggandet av dubbelspår på Malmbanan är nödvändigt för att öka kapaciteten, förbättra säkerheten och öka tillgängligheten både för godstransporter och för persontrafik. Det är enormt allvarligt att vi nu har en debatt och en diskussion om att kanske behöva stänga hela banan för persontrafik för att klara av att frakta de malmhögar som nu växer därför att kapaciteten är för låg.

Det statsrådet säger är alltså bra, men det behövs mer. Jag hoppas verkligen att statsrådet förstår allt det som nu sker i norra Sverige och det enorma behovet av infrastruktur. Möter vi inte det behovet förlorar nämligen hela Sverige på det. Jag förväntar mig därför att statsrådet och regeringen gör allt de kan utifrån den redan liggande planen för att prioritera och påskynda – men också att de vidtar åtgärder här och nu för att maximera effekten och säkerställa att vi inte får mindre kapacitet när åtgärderna vidtas. Det är en enormt stor utmaning, men det krävs om det inte ska bli galet.

Dessutom: Vad vi ska ha en debatt och en diskussion om i framtiden behöver regeringen sätta här och nu. Peka ut att det behövs dubbelspår, så påbörjas också arbetet!

Anf. 49 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tror att vi har en mycket stor samsyn gällande betydelsen av att stärka svensk infrastruktur, inte minst Malmbanan, till följd av givna intressen.

Som vi har varit inne på finns intressena inte bara i Sverige utan även i EU, Nato och våra grannländer. Finland och Norge var förstuds mycket angelägna om detta när vi var i Narvik för några veckor sedan och följde Natoövningen Immediate Response 24. Det var första gången som det övades världsstöd och truppförflyttningar från Narvik via Sverige till en övning i Finland. Detta har alltså central betydelse för försvarsförmågan.

Vi har redan vidtagit åtgärder. Vi har sett vad vi kan göra för att skynda på – det uppdraget gav vi till Trafikverket – eftersom situationen är så angelägen. Men det är klart att detta kommer att vara en viktig del när vi nu tar fram den nya nationella planen.

Jag vågar dock påstå att det är ett väldigt ovanligt grepp att Trafikverket börjar ta fram järnvägsplaner för någonting som det ännu inte finns

finansieringsbeslut kring. Det har man vågat göra, om uttrycket tillåts, just för att regeringen har varit så tydlig. Detta i sig kortar alltså processen med två tre år för sträckan Luleå–Boden. Sedan ser vi vad vi kan göra för att få en förlängning av mötesstationer och snabba på dem samt för att öka kapaciteten vad gäller axeltryck. Detta görs i nära samarbete med Norge, för det spelar ju ingen roll om vi gör det på svensk sida om det inte går hela vägen till Narvik på Ofothanen.

Här pågår alltså arbete; det kan jag förvissa ledamoten om. Jag vill tacka för engagemanget. Här finns en stor samsyn inom politiken och näringslivet. Det är dock klart att det finns eftersatta behov som nu har kommit i dager. Det är viktigt att steg för steg ta tag i dem för att få åtgärder på plats så snart som det bara är möjligt. Det är fullt fokus på det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:126
31 maj

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:755 om upprustning av infrastruktur i Jämtlands län

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Kalle Olsson har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att påskynda upprustningen av viktig infrastruktur i Jämtlands län och andra strategiskt viktiga områden för att möta totalförsvarets behov utifrån det allvarliga omvärldsläget.

Transportsektorn behöver utvecklas och stärka sin förmåga för att kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner, både vid olika typer av fredstida kriser och vid höjd beredskap eller krig. Det är angeläget.

Natomedlemskapet och utvecklingen av värdlandsstöd kommer att få en betydelsefull påverkan på transportsektorn och myndigheterna inom sektorn. Sverige är nu en fullvärdig medlem i Nato och får del av alliansens operationsplanering, som krav, omfattning och inriktning. Sverige är dock fortfarande en ny medlem, och behoven håller på att utredas.

Regeringen gav i juli 2023 Trafikverket i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka krisberedskap och civilt försvar samt höja förmågan för myndigheterna inom beredskapssektorn transporter vid höjd beredskap och ytterst krig (LI2023/02842). Uppdraget redovisades den 15 januari i år.

I Trafikverkets redovisning av uppdraget framkom det att arbetet med att utveckla förmågorna kopplat till kris och höjd beredskap precis som i andra områden behöver bygga på planeringsunderlag, forskning och erfarenheter från de övningar som genomförs inom verksamheterna och gemensamt med andra aktörer. Det framkom även att det är viktigt att, i den mån det är möjligt, analysera och dra lärdomar av det nu pågående kriget i Ukraina.

Underlaget bereds nu inom Regeringskansliet, och jag följer arbetet mycket noga.

Anf. 51 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation.

För ganska precis ett år sedan stod statsrådet och jag här och debatterade en interpellation som gällde vägarna i Jämtlands län. De utnämns ofta

till Sveriges sämsta. Jag vet att statsrådet bara häromdagen besökte Jämtland och Östersund, och han fick förhoppningsvis en god bild av vad jag och många före mig ofta har tjatat om i den här kammaren och i andra sammanhang. Det är bra.

Det är ett problem i sig att infrastrukturen i Jämtlands län håller så undermålig standard. Det är dåligt för näringslivsutvecklingen och för landsbygdsutvecklingen. Det är i största allmänhet dåligt för människor i deras vardag. Det är dock inte detta som den här interpellationen primärt riktar in sig på. I dag fokuserar vi i stället på totalförsvarets behov av att infrastrukturen i Jämtlands län rustas upp.

Om en säkerhetspolitisk kris, eller i värsta fall krigshandlingar, skulle inträffa i vår del av Europa – i Östersjöregionen – skulle Jämtlands län bli en central punkt när det gäller möjligheterna att föra in materiel, manskap och viktiga förnödenheter. Den korridor som vi ofta refererar till – från Trondheim, via västra Jämtland, till Östersund och sedan antingen norrut, söderut eller vidare österut – aktualiserades redan 2016 i samband med att Sverige ingick avtal om världlandsstöd med Nato.

Jag påminner statsrådet om detta, för av svaret kan man få intrycket att regeringen tycker att denna fråga är ganska ny eftersom det är precis nu Sverige har gått in i Nato. Jag skulle vilja utmana detta synsätt lite grann. Det är trots allt inte helt nya perspektiv som detta handlar om. Världlandsstödsavtalet har åtta år på nacken vid det här laget, och kriget i Ukraina är ju inne på sitt tredje år. Att vi lever i en väldigt bister och svår säkerhetspolitisk miljö är inte en nyhet.

När jag förra året ställde en skriftlig fråga till statsrådet på detta tema, om åtgärder för strategiskt viktig infrastruktur i Jämtlands län, fick jag till svar att det är angeläget att jobba med dessa frågor. I dag hör vi att statsrådet återigen säger att det är angeläget. Man kan ju fråga sig, fru talman, hur länge någonting kan vara angeläget utan att så värst mycket materiellt sett händer.

Jag tycker att det finns andra ord som bättre beskriver den tid vi just nu befinner oss i och det ganska begränsade tidsfönster vi just nu har. Man skulle kunna tala i termer av att det är bråttom eller att det är kritiskt. Anledningen till detta är förstås Rysslands angreppskrig mot Ukraina och det faktum att vi lever med en stor osäkerhet när det gäller vad Putin kan komma att hitta på härnäst.

När det gäller Försvarsmakten skulle jag vilja påstå att insikten om att det är så här man måste tänka och jobba har sjunkit in. Det är bråttom och kritiskt – vi kan inte vänta. Vi kan inte heller bygga upp fromma förhoppningar om att bättre tider kan vänta.

Statsrådet svarade att detta är angeläget och att han följer frågan noga, men det var inte svar på min fråga. Min fråga var: Kommer statsrådet att verka för att påskynda upprustningen av strategiskt viktig infrastruktur i Jämtlands län? Påskynda är ett centralt ord här.

Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det här är väl inte först och främst en semantisk fråga. Detta är både angeläget, bråttom och kritiskt, och det är därför vi arbetar i högt tempo och mycket nära Försvarsmakten och Försvarsdepartementet. Jag vågar påstå att det departement som jag arbetar på inte på många år, om ens någonsin, har arbetat så nära och integrerat med Försvarsdeparte-

mentet. Mitt departement har också tillgång till Försvarsmaktens utpekade behov.

Man kan konstatera, som jag gjorde i en tidigare interpellationsdebatt här på förmiddagen, att Försvarsberedningen har pekat på behovet av att förstärka i väst-östlig riktning, från hamnen i Trondheim, vidare över svenskt territorium till Jämtland och Sundsvall och därifrån, precis som Kalle Olsson var inne på, antingen norrut, söderut eller ut på Östersjön. Detta är en viktig del i att integrera transportsystemet med de olika trafikslagen för att ha en god förmåga. Det var ju också detta som övades under övningen Immediate Response. Den ägde rum lite längre norrut, men det är lika angeläget söderut. Trondheim är både österut och söderut. Detta gäller även österut från Oslotrakten, och där finns kopplingar till Göteborgs hamn. Försvarsberedningen pekar också på att det är viktigt med förstärkning i väst-östlig ledd över Öresund.

Vi har arbetat mycket nära Försvarsdepartementet och Försvarsmakten med detta egentligen sedan vi tillträdde. Det är nu när Sverige blivit medlem i Nato som Sverige har tillgång till de regionala planerna och får insyn i dem. Det är detta som svaret återger, fru talman. Vi är förstått medvetna om de steg som har tagits tidigare och att det säkerhetspolitiska läget är mycket osäkert, vilket gör att denna typ av åtgärder är mycket angelägna. De är kritiska, och det är bråttom – det håller jag med ledamoten om. Det handlar egentligen inte om ordvalet, utan det handlar om att få stark framdrift i frågorna.

Det var därför vi gav Trafikverket ett särskilt uppdrag att ta fram förslag på åtgärder för att stärka krisberedskapen och det civila försvaret och att höja förmågan vid höjd beredskap och ytterst krig parallellt med uppdraget att ta fram inriktningsunderlag, så att vi kan ha med det in i arbetet med den nya nationella planen.

I arbetet med att ta fram inriktningsunderlag lade regeringen in totalförsvarets behov, som inte har funnits med i de senaste nationella planerna. Det är såklart angeläget att ha med detta när man ska fördela och prioritera resurser i infrastrukturen.

Även underhållet av väg- och järnvägsnätet är helt avgörande för att upprätthålla förmåga, också i ljuset av den fråga ledamoten ställde i sin interpellation om hur man säkerställer förmåga samt får möjlighet till och kapacitet för värdlandsstöd, truppförflyttningar och materielförflyttningar.

Jämtland – och även Sverige, om man zoomar ut – har en central roll och kommer att ligga centralt när det gäller Natos förmåga i fråga om truppförflyttningar. Vi är och kommer att vara ett transitland för militär mobilitet och rörlighet och för värdlandsstöd. Därför är åtgärder vad gäller vägenderhållet i Jämtland centrala. Detta var en del av det som jag på plats i Östersund och trakten däromkring fick möjlighet att se och ta del av i förrgår. Jag fick även ta del av Trafikverkets arbete med vägenderhåll, som det utan tvekan finns möjlighet att utöka och utveckla. Det är därför regeringen prioriterar upp underhållet. Detta har varit en prioritet sedan den första dagen och den första regeringsförklaringen. Det är och kommer såklart att fortsätta vara en hörnsten i arbetet med att prioritera i nationell plan, fru talman.

Prot. 2023/24:126

31 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 53 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om jag kanske inte uppfattar ett tydligt svar på frågan om huruvida statsrådet kommer att påskynda de här processerna. Jag hör statsrådet referera tillbaka till den nationella planen och säga att slutsatsen blir att de här strategiska frågorna ska hanteras inom den ramen, inom det vanliga beslutsröret. Då finns det åtminstone en ganska stor risk att det kommer att ta tid.

Fru talman! Det må väl vara hänt att det ofta tar tid att bygga ett nytt stickspår till en industri eller underhålla en inte så hårt trafikerad väg. Det kan ta frustrerande lång tid. Men det vi pratar om här är ju tid som vi eventuellt inte har, eftersom vi lever i den värld vi gör.

Om regeringen nu skulle välja att verkligen påskynda de här processerna och forcera arbetet skulle det ändå ta tid. Det ligger faktiskt i sakens natur. Vi kan ta Inlandsbanan som exempel. Den går delvis genom Jämtlands län, i inlandet, och det är väl känt att Försvarsmakten har uttryckt ett starkt intresse för att kunna nyttja den banan i olika typer av sammanhang. Det är också väl dokumenterat att Inlandsbanan har stora underhållsbehov. Det handlar om att byta ut rälsen, förstärka broar med mera med en prislapp på kanske mer än 10 miljarder. Det är fråga om mycket pengar, stora investeringar och ett stort arbete. Även om regeringen skulle trycka på knappen för Inlandsbanan i dag skulle det alltså ta väldigt lång tid.

Börjar vi då addera de här olika frågeställningarna – rusta upp Inlandsbanan, stärka bärigheten för broar och vägar i Västjämtland, kanske göra flygplatsrelaterade investeringar, investera i uppställningsplatser; listan kan göras ganska lång bara i mitt hemlän, Jämtlands län – inser vi att det är ett tidskrävande arbete, även om man väljer att forcera det hela. Det är inget som görs över en natt.

Därför går jag tillbaka till min ursprungsfråga. Kan statsrådet klargöra om den här typen av viktiga satsningar kommer att hanteras inom ramen för den nationella planen, som ju har en egen utstakad tidsplan, eller om det planeras för någon form av snabbspår?

Fru talman! Jag har en ytterligare fråga, delvis naturligtvis på samma tema. Kan statsrådet resonera om den konkurrens som trots allt ändå riskerar att uppstå mellan infrastruktursatsningar för fredstida behov och infrastruktursatsningar för totalförsvarets behov? Ibland kan man ha turen att de här två intressena sammanfaller, men så behöver ju inte alltid vara fallet.

Bara häromdagen kunde vi höra företrädare för MSB berätta om beräkningar gällande stärkande av krigsviktig infrastruktur. 20 miljarder per år under flera års tid, talade MSB om då. För ett län som Jämtland blir den här frågan väldigt viktig, eftersom medelstillelningen till länet i dag är så försvinnande liten samtidigt som behoven är så stora.

Kan statsrådet försäkra oss om att vi inte kommer att få den här typen av undanträngningseffekter – att det inte är potthålen, som statsrådet talar om, eller underhållet av de viktiga mindre vägarna i ett län som Jämtland som riskerar att få stryka på foten för den typ av satsningar som vi talar om i dag?

Fru talman! Jag tackar så mycket för frågorna. Jag fick flera frågor, och jag ska försöka besvara dem alla. Det finns säkert chans att återkomma till dem om jag skulle missa någon.

Det är förstås angeläget att se vad det finns för åtgärder man skulle kunna skynda på, så att de ger effekt på ganska kort sikt, med tanke på att behovet av att rusta upp är påtagligt. Då kommer vi tillbaka till underhållet och potthålen, som innebär en förmågesänkning vad gäller möjligheten att flytta trupp och materiel i väst-östlig riktning. Med en förstärkning som gör att underhållet kan göras snabbare ökar man också förmågan, vilket gör att det finns dubbla användningsområden för investeringarna.

Frågan om konkurrensen mellan civila ändamål och försvarsändamål är mycket relevant. När det gäller möjligheten till medfinansiering går det i EU:s militära rörlighetspott inom CEF-fonden att använda dual-use. Den möjligheten är vad vi nu känner till inte obefintlig vad gäller Natomedfinansiering via NSIP. Detta var någonting som jag hade diskussion om förra veckan på Natohögkvarteret med både assisterande generalsekreterare och tjänstemän. Men det är den militära förmågan som är avgörande för om objekt och satsningar kvalificerar sig för medfinansiering från Nato. Summan för medfinansiering är 1,34 miljarder euro 2024, ungefär 15 miljarder kronor. Även om vi skulle få hela den tilldelningen skulle pengarna inte täcka alla behov i Sverige. Det råder konkurrens även om de medlen.

De regionala planerna tas nu fram för svensk del inom Natomedlemskapet. Här är det viktigt att arbeta nära Nato och vara tydlig med vilka behov som vi ser och som svenskt försvar ser samt förstås få en inblick i de regionala planerna och vara med och ta fram dem. Det är en viktig del för att möjliggöra medfinansiering, och det svarar i någon mån på frågan om konkurrensen.

Men innan riksdagen har fattat beslut om infrastrukturpropositionen för den nationella planen och därmed om hur stor ramen ska vara för infrastruktur kan jag inte stå här och garantera att det här inte kommer att innebära konkurrens. Det kommer att finnas större behov än vad vi kommer att få ram för och få medfinansiering för. Därför är det angeläget både att ha ett högt tempo och att göra noggranna och väl avvägda prioriteringar som stärker försvarsförmågan och i så hög grad som möjligt även stärker transporter av gods och arbetspendling för civila ändamål.

Jag utesluter inte att man behöver vidta en del av de åtgärder som är rena försvarsinvesteringar snabbare eller vid sidan av den nationella planen. Men den nationella planen är ju en viktig del för att få en helhet. Det är därför totalförsvarets behov måste in där, så att man kan göra de prioriteringarna.

Det är inte så att någonting per definition behöver hamna långt framme i den nationella planen när man får in det där, utan det kan tidigareläggas. Just underhållsåtgärder, inte minst på vägsidan, är sådant som kan komma på plats ganska snabbt. Utan att föregripa processen med riksdagen, fru talman, ser jag framför mig att den kan vara tyngre gällande underhåll under de första åren än vad den har varit de senaste åren. Detta skulle också följa den prioritering som regeringen gör av just underhåll av väg- och järnvägsnätet. Det är en bärande del i förmågehöjningen. Det hänger alltså ihop, fru talman.

Anf. 55 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Poängen med den här interpellationen var ju inte att få en exakt lista från statsrådet på vad regeringen avser att göra framöver, utan poängen var snarare att få den här kvittensen på att vi lever i den säkerhetspolitiska miljö vi gör och att det är bråttom att komma framåt. Statsrådet pratar om framdrift.

Den nationella planen beslutas av den här kammaren 2026 och sträcker sig sedan till 2037. Visst kan man stoppa in projekt tidigt i planen, men det finns risk att saker och ting kommer att dra ut på tiden.

Jag utgår från att statsrådet har läst Försvarsberedningens senaste rapporter. De är väldigt klargörande på många sätt. Jag skulle avslutningsvis vilja fästa särskild uppmärksamhet på de här meningarna: ”Det brådskar med uppbyggnaden av hela totalförsvaret. ... Situationens allvar kräver en annan politisk ambition, ett annat ledarskap och ett annat förhållningssätt än de nuvarande vilka har utvecklats i ett helt annat säkerhetspolitiskt läge.” Ett annat ledarskap och ett annat förhållningssätt – jag hoppas verkligen att statsrådet tar till sig av de formuleringarna. Vi har passerat punkten där det här bara var angelägna frågor. Jag tror att vi snarare kan säga att det är fara i dröjsmål.

Anf. 56 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det är just därför regeringen har agerat inom nuvarande nationella plan. Vi sitter inte på något sätt och väntar till 2026. Vi har visat det i handling genom att skynda på uppdraget för norra Sverige, där satsningar på Malmbanan kommer på plats tidigare tack vare regeringens tydliga utpekande. Vi utreder också reservhamnskapaciteten på Gotland, inte minst utifrån det försämrade säkerhetsläget och Gotlands strategiska läge för försvarsförmågan i Östersjön. Det är uppdrag som är igång nu; Trafikverket arbetar nära försvarsmyndigheterna för att få på plats ökad kapacitet där.

Även vad gäller redundans över Öresund med järnvägsfärjorna mellan Trelleborg och Tyskland har regeringen agerat för att få fram ett underlag för att säkerställa den förmågan. Den är förstås central i händelse av att Öresundsbron inte skulle kunna gå att använda för järnvägstrafik.

Regeringen har med de tre exempel som jag visar här agerat just skyndsamt. Det är angeläget, bråttom eller kritiskt. Vi kan lägga orden åt sidan. Regeringen har vidtagit handling för transportinfrastrukturen. Vi har också skjutit till mer medel för att förstärka vägunderhållet ytterligare utöver vad som ligger i nationell plan. Det åskådliggör det.

Fru talman! Jag utesluter inte, som jag sa, att vi kan behöva göra det på fler viktiga länkar och stråk för att öka försvarsförmåga i ett läge där transportinfrastrukturen antingen är en flaskhals eller möjliggörare för de mycket kraftiga uppbyggnader som nu görs i svenskt försvar och som vi nu gör tillsammans med andra.

Fru talman! Det är därför som jag själv agerar direkt i relation till Nato. Mitt departement arbetar mycket närmare Försvarsdepartementet än någonsin. Vi har full inblick i Försvarsmaktens behov. Det är angeläget, det är bråttom, det är kritiskt och regeringen agerar. Jag tackar för engagemanget och samsynen i de frågorna.

Anf. 57 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig om jag anser att det är rimligt att alla flygplatser var och en för sig ska lösa den uppkomna situationen, och om jag inte avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att landets flygplatser har tjänster för radartäckning.

Gunilla Svantorps interpellation är en uppföljning av en tidigare riksdagsfråga från henne i samma ämne. I svaret på riksdagsfrågan hänvisade jag till att lokal flygtrafikledning är marknadsöppnad, och för att förtydliga har den varit det sedan 2010. De aktuella nättjänsterna som Luftfartsverket upphörde att leverera vid årsskiftet sades upp i december 2022. Men förändringen hade meddelats något år tidigare, och flygplatserna har haft tid att förbereda sig för den nya situationen.

Som jag konstaterade i frågesvaret har tillsynsmyndigheten Transportstyrelsen bedömt att flygsäkerheten inte är hotad men att kapacitetsproblem kan komma att uppstå i vissa trafiksituationer. Trafikverket, som ger statligt bidrag för jourverksamhet vid beredskapsflygplatserna, har också bedömt att blåljusflygningar vid dessa under en övergångstid fortsatt kan utföras utan störningar. Det finns nämligen en tydlig prioritering av vilka flyg som ska ges företräde för starter och landningar vid eventuella kapacitetsproblem.

De kontakter jag har med myndigheterna och branschorganisationer tyder på att det finns möjligheter till lösning av leveransen av de aktuella nättjänsterna utifrån gällande marknadsvillkor. Jag ser inte att varje flygplats skulle behöva ansöka om så kallad C-certifiering och etablera kommunikationsväg till informationspunkten hos Luftfartsverket där aktuella data finns att hämta. Det mer rimliga är att en eller flera leverantörer kommer att erbjuda flygplatserna en sådan tjänst, såsom Luftfartsverket gjort tidigare. I dagsläget är jag därför inte beredd att ändra på den ordning som gäller, att lokal flygtrafikledning fortsatt ska vara marknadsöppnad.

Anf. 58 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det finns en del oro och ganska mycket frustration ute i verksamheten som berörs av detta, vilket är anledningen till att vi precis som statsrådet sa har ställt skriftliga frågor. I november ställde min kollega Per-Arne Håkansson en fråga och likaså i april. I maj ställde jag först en fråga, och nu är vi här för att debattera.

Frågan handlar om att kunna flyga i kontrollerad luft, att man flyger med tillstånd och klarering och med en trafikledning som är belägen i ett torn på en flygplats antingen fysiskt eller digitalt. Flygledningen ansvarar för och garanterar separation mellan de flyg som är i aktuellt flygrum. Det kan vara med eller utan radar. Men radar förenklar och möjliggör trafikledningens arbete.

Det som nu har hänt är att Luftfartsverket sedan i januari i år inte längre levererar radarövervakningsdata till åtta regionala flygplatser. Man har också aviserat att ytterligare fem kommer att beröras 2025.

Det som ändå gjorde att jag kände att vi behövde en diskussion om detta är statsrådets svar. Det gäller såklart oron som finns ute för vad som

Svar på
interpellationer

kommer att hända men också statsrådets svar att han följer frågan noga. Man söker marknadslösningar för leverans av dessa tjänster, precis som står i svaret.

En viktig fråga är varför avtalet sägs upp. Varför säger Luftfartsverket upp avtalet? Vad är bakgrunden till det egentligen? En annan fråga handlar om huruvida staten ändå måste garantera och säkerställa att kritiska system för till exempel navigation och kommunikation är samordnade, säkrade och tillgängliga.

Trafikverket har självt sagt att det bedöms att det behövs en sammanhållande myndighet för den långsiktiga planeringen av det svenska luft- rummet. I remissen av Flygplatsutredningen, som ännu inte har hanterats mer än i delar av den, säger Försvarsmakten att den vill ha ett heltäckande nät. Den vill också utreda antalet beredskapsflygplatser, skapa en redundans och ha en tillräcklig geografisk spridning och täckning.

Med tanke på det kan det kännas väldigt märkligt att vi nu står inför det faktum att aktiviteterna på åtta och snart ytterligare fem flygplatser går ned. Kan man bara ha en flygrörelse igång samtidigt får det konsekvenser. Även om det inte får konsekvenser för flygsäkerheten, precis som statsrådet sa, får det konsekvenser för kapaciteten och vilka som kan röra sig i luften.

Det reser en större fråga. Det handlar om det fragmenterade flygsystemet som vi ändå har i Sverige, där staten är ansvarig för vissa delar och där regioner, kommuner och privata aktörer är ansvariga för andra delar. Tycker statsrådet att det fungerar bra?

Anf. 59 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill upprepa att lokal flygtrafikledning vid regionala flygplatser har varit avreglerad sedan 2010. När det gäller Luftfartsverkets radardata levererar fortfarande Luftfartsverket radardata men nu till en säker punkt där certifierade aktörer behöver hämta dessa data. Luftfartsverket har alltså inte stängt av något flöde av information, men regelverket kräver att data hämtas på ett säkrare sätt.

Som jag också sa, fru talman, stod Luftfartsverket tidigare även för leveransen av tjänsten fram till aktuella flygplatser. Avtalet sades upp i december 2022. Men det kom inte som någon överraskning för någon flygplats, fru talman. Det annonserades till aktuella flygplatsförvaltare under våren 2019, varför flygplatshållare har haft god tid på sig att hitta alternativa lösningar.

Det finns i dag ett tiotal aktörer som har den aktuella certifieringen att förmedla aktuella nättjänster. Jag ser därför inget behov av att varje flygplats skulle behöva upphandla tjänsten enskilt, utan att en samordning för en effektiv tjänsteupphandling bör vara möjlig.

Frågan var om jag anser att det är rimligt att alla flygplatser var och en för sig ska lösa den uppkomna situationen. Med detta svar ser jag inget behov av att varje flygplats skulle behöva upphandla tjänsten enskilt, utan att det går att få en samordning på plats för en effektiv upphandling. Det bör vara rimligt.

Fru talman! Något som förstås är viktigt för mig att ha ögonen på är om tillsynsmyndigheten bedömer att flygsäkerheten påverkas. Det gör den inte i det här fallet, fru talman. Med Transportstyrelsens bedömning som grund kan man inte göra den bedömningen. Även Trafikverket, som är den

myndighet som ger statliga bidrag till jourverksamhet vid beredskapsflygplatser, har som jag sa i svaret bedömt att blåljusflygningar fortsatt kan utföras vid dessa flygplatser utan störningar som eventuellt skulle kunna komma under en övergångstid.

När det gäller en myndighets beslut ankommer det inte på regeringen eller ett enskilt statsråd att detaljstyra det. Jag kan konstatera att Luftfartsverket har sagt upp avtal och att man gjorde det i förhållandevis god tid så att flygplatshållare skulle ha tid på sig att hitta alternativa lösningar. Det finns alternativa lösningar på den av riksdagen beslutade marknadsöppnade flygtrafikledningen.

När det gäller den andra fråga som ledamoten kommer in på vad gäller flygplatsutredningens förslag har regeringen redan gått vidare med ett par av dem. Vi bereder förslagen, och en övergripande prioritering är att det statliga åtagandet ska öka. Det har kommit i ett annat ljus sedan utredningen presenterades med tanke på det säkerhetspolitiska läget. När det gäller remissvaret från Försvarmakten, som ledamoten tar upp, har beredskapsnätet utökats med Halmstad flygplats.

Det är en ambition och en prioritering från regeringens sida att det ska finnas ett bra utbyggt nät av beredskapsflygplatser i varje region i hela landet. Jag tror att alla förstår vikten av detta, inte minst när det gäller samhällsviktiga transporter för sjukvården men också räddningsinsatser och ytterst, fru talman, beredskap för ett annat säkerhetsläge med tanke på den värld och den tid vi lever i. Där är flyget en mycket viktig förmåga för både det civila och det militära försvaret.

Anf. 60 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Man kan uppfatta det som att det är ganska enkelt att bli certifierad. Jag har fått andra beskrivningar till mig där man menar att det är en väldigt krånglig och lång process.

En av dem som har ansökt om att bli certifierad har hållit på med sin ansökan i tre år. Myndigheten gör tillsyn, och man får påpekanden och rättar till felen. Sedan görs en ny tillsyn, och så får man fler saker att åtgärda. Den här personen har alltså hållit på i tre år, så det är ändå kanske inte så jätteenkelt att bli en certifierad aktör.

Om det vore så enkelt att man bara kunde gå ut på marknaden och hämta ett certifikat tror jag inte heller att alla de här flygplatserna hade hört av sig och tyckt att detta är ett stort problem och en stor utmaning.

Jag kan hämta konsekvensbeskrivningar från alla de flygplatser, utom en, som berörs just nu. I Karlstad, till exempel, lånar man ut luftrummet till militären, som övar varje dag. Om det kommer ett blåljusflyg kan man såklart inte öva, för man kan bara ha en rörelse i taget igång. Man har också skolflyg, som just nu inte kan ske.

I Västerås – för att ta ännu ett exempel – har man en stor del av landets flygskolor. Det kommer såklart också att påverkas. Och om man inte kan öva sig i att flyga kommer det så småningom att påverka det kommersiella flyget och även blåljusflyget.

Konsekvenserna är alltså stora. Även om samhällsviktiga flyg och blåljusflyg, till exempel ambulansflyg, är prioriterade har vi även andra delar som är väl så viktiga för att upprätthålla vårt samhälle. Det gäller till exempel brandbevakningen, som sköts av frivilliga som förstås också vill ha en massa flygtimmar för att upprätthålla sin licens.

Vi har Frivilliga Flygkåren, som är ute och letar efter försvunna människor, till exempel. Svensk flygsport har också hört av sig. Flyg är en hobby för många, men flygsporten är för många också en väg in i flygrelaterade yrken. Om man då ska behöva konkurrera om flygutrymmet kommer det såklart att påverka många fler.

Som pilot måste man flyga, starta och landa för att kunna upprätthålla sin licens. Det är också en viktig fråga. Vi måste se till att vi inte får en kompetensflykt – att folk börjar jobba på andra ställen. Det kan vara intressant att höra hur statsrådet har funderat kring kompetensdelen i frågan.

Anser alltså statsrådet att det i dag finns en väl fungerande marknad?

Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten för engagemanget. Det är förstås angeläget och viktigt att det finns en lösning på detta.

Att ha ett både tillgängligt och konkurrenskraftigt flyg är någonting som regeringen arbetar med på många olika områden. Jag är glad för engagemanget i flyget och även i hobbyflyget. Som ledamoten säger är det en viktig del för att upprätthålla kompetens, förmåga och intresse i flygsektorn. Det handlar inte bara om samhällsviktigt flyg, som egentligen kan vara hur brett som helst. Men just för brandövervakning, räddningstransporter, ambulans, sjukvårdens behov och ytterst för civil och militär försvarsförmåga är detta förstås angeläget.

Fru talman! Jag kan konstatera, som jag också sa i mitt svar, att det finns tio certifierade C-aktörer i dag. Jag tror inte att det ska vara för enkelt att bli certifierad, utan det finns en anledning till att man har ett certifikat. Men det ska inte heller vara onödigt krångligt. Som jag har varit inne på ser jag framför mig att det borde vara möjligt med samordning för en effektiv tjänsteupphandling.

Jag går nu tillbaka till frågan om hur den här situationen kunde uppkomma. Under 2018 slöts nätavtal med de aktuella flygplatserna, som hade en löptid från den 1 januari 2018 till den 31 december 2022, alltså ett femårigt avtal. Men redan på våren 2019 meddelade Luftfartsverket att avtalet inte skulle kunna vara någon varaktig lösning. Flygplatshållarna har alltså haft tid på sig att hitta andra leverantörer, och det finns andra leverantörer på marknaden som är certifierade enligt denna klass.

Om frågan är om det finns andra alternativ är svaret ja. Detta har varit en avreglerad och öppen marknad sedan 2010. Det finns tio C-certifierade aktörer, och det finns, som jag ser det, en möjlighet till samordning kring tjänsteupphandling.

Jag hör och förstår frågan och frustrationen. Men det finns olika alternativ som är tillgängliga. Detta är någonting som förstås är viktigt att få på plats så fort som möjligt. Men det ankommer inte på ett enskilt statsråd att detaljstyra myndigheter eller affärsverk eller att gå in och agera när det faktiskt finns alternativ när det gäller den marknadsöppnade flygtrafikledningen.

Regeringen och jag följer förstås detta fortsatt noga. Jag vill tacka ledamoten för engagemanget i frågan men också i flyget i stort. Det är centralt och viktigt att det finns en robust och säker flygtrafikledning i hela landet. Flyget ska fungera oavsett var i landet man bor, och det ska finnas en väl utbyggd flyginfrastruktur.

Det som har varit viktigt – och jag återkommer till detta – är att den uppkomna situationen inte ska påverka flygsäkerheten och inte heller jourverksamheten vid beredskapsflygplatserna. Vi har fått besked från de myndigheter som ansvarar för detta att det inte riskerar att påverkas.

Anf. 62 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Nu kommer vi in på det här med samhällskritisk verksamhet, som vi har diskuterat många gånger förut. Vad är det egentligen? Och vem ska ha ansvar för och rådighet över det? Det är en viktig fråga att fundera över framöver, inte minst med tanke på det säkerhetspolitiska läget.

Vilka aktörerna är som man förväntas köpa tjänster av är också viktigt. Är det företag som är säkerhetsprövade och så vidare? Jag har påpekat i andra debatter att det finns verksamheter som staten kanske borde ha rådigheten över. Man kan fundera lite över om inte flygledningen och radarn kanske är en sådan del.

Kriget i Ukraina har påverkat också alla flygplatsers ekonomi i och med att de inte längre får betalt för överflygningar som sker. Allt som har med Asien och Ryssland att göra är såklart borta. Det påverkar deras ekonomi. Det finns också annat som påverkar, till exempel om flygplatserna ägs av kommuner och regioner. Pengarna går då hellre till vård, skola, omsorg, kollektivtrafik och så vidare. Det är alltså klart att det är ett tufft läge för dem.

Jag har förstått att regeringen har något som heter ett luftfartsråd. Heter det så? Avslutningsvis undrar jag om denna fråga har varit uppe där. Det finns ändå en stor oro bland många av de regionala flygplatserna. Vad har i så fall medskicken till statsråden varit där?

Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag får återkomma till exakt vad som har varit uppe i vilket sammanhang. Men oaktat var det har lyfts upp är jag väl insatt i frågan och har förstått att det har väckt frustration och att det finns frågor om den uppkomna situationen.

Vad gäller situationen för inrikesflyget är den, precis som ledamoten är inne på, mycket ansträngd. Många flygplatser och även flygbolag har en tuff och ansträngd situation just nu, fru talman.

Samtidigt står vi på randen till ett genombrott för mer grönt flyg. Det öppnas nya möjligheter för tillgänglighet med elflyg, till en början vid kortare flygningar.

Dessutom är flyget centralt och viktigt för att upprätthålla samhällskritiska funktioner. Vi har nämnt det samhällsviktiga flyget för sjukvården. När det gäller brandövervakning men också utifrån ett totalförsvarsbehov är det väldigt angeläget att vi säkerställer den flygplatsinfrastruktur vi har. Därför är det här en angelägen fråga.

Jag kan bara konstatera det ledamoten säger vad gäller en route-avgifterna och minskade intäkter i det avseendet.

Det finns många olika sätt på vilka man kan uppmuntra och lyfta flyget och även medverka till omställningen av flyget. I dag finns det möjlighet att köpa grönnare biljetter för mer biobränsle i tanken.

Senast i förrgår talade jag med landshövdingen i Östersund om resepolicy. Hon har tagit initiativ till att uppmuntra andra myndigheter att inte välja bort flyget av klimatskäl eller andra skäl, utan medarbetare i olika offentliga verksamheter ska faktiskt kunna flyga när man köper till det. Resepolicyer och sådant ska inte motverka det.

Fru talman! Jag fortsätter gärna den här dialogen. Men nu tackar jag för debatten i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 30 maj

2023/24:802 Cannabisrelaterat utanförskap

av *Laila Naraghi* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 30 maj

2023/24:947 Åtgärder mot lågt barnafödande i Sverige

av *Leonid Yurkovskiy* (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:948 Minskad risk för diskriminering vid polisens arbete

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:949 Beredningen av begreppet mognadsgrad för tilldelning av kapacitet

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:950 Taxepunkter

av *Monica Haider* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:951 Artskyddsregler

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:952 Den nya lagen om skyddade boenden

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:953 Direktiv för utredning om bodelning

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:954 Våldsutsatta kvinnors möjlighet att behålla sin bostad

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:955 Regeringens hållning avseende surrogatarrangemang inför kommande EU-förhandlingar

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2023/24:126

31 maj

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.13.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 41 (delvis)

och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 2 Avsigelser.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:760 om utformningen av teckenspråksutbildning för föräldrar	2
Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	2
Anf. 2 JESSICA RODÉN (S).....	3
Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	4
Anf. 4 JESSICA RODÉN (S).....	4
Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	5
Anf. 6 JESSICA RODÉN (S).....	5
Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	6
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:759 om nedskärningar i landets skolor	6
Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	6
Anf. 9 AIDA BIRINXHIKU (S).....	7
Anf. 10 JAN RIISE (MP).....	8
Anf. 11 JENNIE NILSSON (S)	9
Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	10
Anf. 13 AIDA BIRINXHIKU (S)	10
Anf. 14 JAN RIISE (MP).....	11
Anf. 15 JENNIE NILSSON (S)	12
Anf. 16 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	12
Anf. 17 AIDA BIRINXHIKU (S)	13
Anf. 18 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	13
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:752 om barn som lever i fattigdom	14
Anf. 19 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	14
Anf. 20 ANNA WALLENTHEIM (S).....	15
Anf. 21 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	16
Anf. 22 ANNA WALLENTHEIM (S).....	17
Anf. 23 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	18
Anf. 24 ANNA WALLENTHEIM (S).....	19
Anf. 25 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	19
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:758 om LVU-kampanjen	20
Anf. 26 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	20
Anf. 27 GUSTAF LANTZ (S)	21
Anf. 28 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	21
Anf. 29 GUSTAF LANTZ (S)	22

Anf. 30 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	23
Anf. 31 GUSTAF LANTZ (S)	24
Anf. 32 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	25
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:764 om förtroendet för WHO	25
Anf. 33 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	25
Anf. 34 ELSA WIDDING (-)	27
Anf. 35 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	28
Anf. 36 ANDRE VICE TALMANNEN.....	28
Anf. 37 ELSA WIDDING (-)	28
Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	30
Anf. 39 ELSA WIDDING (-)	31
Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	31
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:722 om Malmbanan.....	32
Anf. 41 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	32
Anf. 42 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	32
Anf. 43 GUNILLA SVANTORP (S)	33
Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	34
Anf. 45 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	35
Anf. 46 GUNILLA SVANTORP (S)	36
Anf. 47 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	37
Anf. 48 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	38
Anf. 49 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:755 om upprustning av infrastruktur i Jämtlands län.....	39
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	39
Anf. 51 KALLE OLSSON (S)	39
Anf. 52 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 53 KALLE OLSSON (S)	42
Anf. 54 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	43
Anf. 55 KALLE OLSSON (S)	44
Anf. 56 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:768 om radartäckning vid flygplatser	45
Anf. 57 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45
Anf. 58 GUNILLA SVANTORP (S)	45
Anf. 59 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 60 GUNILLA SVANTORP (S)	47
Anf. 61 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	48
Anf. 62 GUNILLA SVANTORP (S)	49
Anf. 63 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	49
§ 14 Anmälan om interpellation	50
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	50
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.13.....	51